

<http://chm-thai.onep.go.th>

การเสวนา เรื่อง พื้นที่คุ้มครอง
กับการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ

พื้นที่คุ้มครองกับการอนุรักษ์ ความหลากหลายทางชีวภาพ

ผศ. สุรเชษฐ์ เชษฐมาลี นายวิจิต พัฒนโกศัย
นายอุดม ปาดิยเสวี นายสุรพล ดวงแข
นางปิยทิพย์ เอี้ยวพาณิชย์

ผศ. สุรเชษฐ์ เชษฐมาลี :

วิทยากรท่านแรก คือ นายอุดม ปาดิยเสวี รองอธิบดีกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ท่านที่สอง คือ นายวิจิต พัฒนโกศัย รองอธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ท่านที่สาม คือ นายสุรพล ดวงแข เลขาธิการมูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าและพรรณพืชแห่งประเทศไทย ท่านที่สี่ คือ นางปิยทิพย์ เอี้ยวพาณิชย์ ตัวแทนของสหภาพสากลว่าด้วยการอนุรักษ์ธรรมชาติ (IUCN) ผม อาจารย์สุรเชษฐ์ เชษฐมาลี คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ สอนด้านอุทยานแห่งชาติ และการจัดการพื้นที่คุ้มครอง พื้นที่อนุรักษ์ รวมทั้งด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (ecotourism)

เรื่องกระแสการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในโลกยุคใหม่ เกิดเมื่อประเทศสหรัฐอเมริกา ประกาศจัดตั้งอุทยานแห่งชาติ Yellow Stone เมื่อปี 1872 ประมาณ 131 ปีมาแล้ว ส่งผลให้ประเทศต่างๆ ทั่วโลก เห็นว่าเป็นแนวทางที่ดีในการสงวนรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ประเทศไทยได้รับผลพวงนี้ด้วย ต่อมาเกิดองค์กรสากล เมื่อปี 1948 คือ สหภาพโลกว่าด้วยการอนุรักษ์ (The World Conservation Union-IUCN) ในช่วงต้นมีประเทศเข้าร่วมเป็นสมาชิก 40-50 ประเทศ แต่ต่อมาจำนวนสมาชิกเพิ่มมากขึ้น ขณะนี้ไม่แน่ใจว่ามีกี่ประเทศแล้ว และประเทศไทยก็เป็นหนึ่งในประเทศสมาชิก หน่วยงานที่เป็นสมาชิกในนามของประเทศไทย คือ กรมอุทยานแห่งชาติฯ และองค์กรพัฒนาเอกชน คือ มูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าและพรรณพืชแห่งประเทศไทย และศูนย์ฝึกอบรมทางด้านวนศาสตร์ชุมชนในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก (RECOFCT) รวมทั้งสมาชิกที่เป็นบุคคลหลายพันคน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นหน่วยงานในภาคปฏิบัติ และหน่วยงานภาควิชาการ ผมเองก็เป็นสมาชิกขององค์กรนี้ บทบาทที่สำคัญ คือ เรื่องการประชุมอุทยานและพื้นที่อนุรักษ์ในระดับโลก (World Park Congress) ซึ่งจัดขึ้นทุกๆ 10 ปี ครั้งล่าสุดได้จัดขึ้นที่ประเทศเวเนซุเอลา ในปี 1992 IUCN เป็นหน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือประเทศต่างๆ ในด้านวิชาการและงบประมาณบางส่วน เพื่อให้เกิดการปฏิบัติ

เนื่องจาก เรื่องการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพเป็นผลพวงมาจากการประชุม The World Summit เมื่อปี 1992 ทำให้พื้นที่อนุรักษ์ (protected area) มีบทบาทที่สำคัญมากขึ้น เพราะการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพทั้งในระดับระบบนิเวศ ระดับชนิดพันธุ์ รวมไปถึงระดับพันธุกรรมที่ดีที่สุดควรจะอนุรักษ์ในพื้นที่ธรรมชาติ หรือในถิ่นกำเนิด (in-situ conservation) นั่นเอง ประเทศไทยมีกฎหมายสองฉบับที่เป็นรากฐานของการประกาศจัดตั้งพื้นที่อนุรักษ์และพื้นที่คุ้มครองของประเทศไทย คือ พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า ซึ่งได้ปรับปรุงแก้ไขเรื่อยมา ฉบับล่าสุด คือ ปี พ.ศ. 2535 และมีพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504

พื้นที่คุ้มครองที่อยู่ในความดูแลของกรมอุทยานแห่งชาติ ซึ่งมีทั้งทางบกและทะเล รวมทั้งสิ้น 145 แห่ง ประกาศอย่างเป็นทางการแล้ว 103 แห่ง รวมเป็นเนื้อที่ 43 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 13.5 ของพื้นที่ทั้งประเทศ มีเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า 53 แห่ง เนื้อที่ประมาณ 22 ล้านไร่ เขตห้ามล่าสัตว์ป่า 52 แห่ง (ถ้านับรวมพื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 1 ซึ่งไม่สามารถแบ่งเป็นจำนวนได้) และวนอุทยาน 71 แห่ง

ตามหลักสากล ควรประกาศพื้นที่คุ้มครองที่เป็นตัวแทนของระบบนิเวศที่พบอยู่ในประเทศอย่างน้อย 10 % จากข้อมูลที่รวบรวมได้ ระบบนิเวศที่ประเทศไทยยังขาดการประกาศคุ้มครอง คือ ป่าในที่ราบต่ำ (low land forest) ความหมายของผมต่างจาก ดร. ธวัชชัย สันติสุข โดย ดร. ธวัชชัย แบ่งพื้นที่ระบบนิเวศออกเป็น 2 ส่วน โดยเอาความสูงจากระดับน้ำทะเลเป็นเกณฑ์ ได้แก่ mountain forest คือ ป่าในที่สูงตั้งแต่ 1,000 เมตรขึ้นไป และ low land forest พื้นที่ป่าในที่ราบตามความหมายที่ผมหมายถึงป่าดิบแล้งของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาประบางคราม ป่าลักษณะนี้ค่อนข้างจะหายไปจากประเทศไทยเกือบหมด พื้นที่ป่าในที่ราบต่ำภาคใต้ จะมีพื้นที่ป่าในลักษณะนี้จำนวนมาก แต่ปัจจุบันได้ถูกเปลี่ยนแปลงไปเป็นสวนยางและสวนปาล์ม ในภาคกลาง และภาคตะวันออก พื้นที่ป่าเหล่านี้ยังมีหลงเหลืออยู่ เช่น อุทยานแห่งชาติตาพระยา อุทยานแห่งชาติปางสีดา แต่กำลังจะมีการศึกษาเพื่อสร้างเขื่อนขนาดเล็ก ซึ่งเรื่องนี้จำเป็นต้องมีการอภิปรายกัน เพื่อที่จะรักษาพื้นที่ป่าในที่ราบให้คงอยู่ต่อไป

จึงน่าจะมีระบบการจัดการพื้นที่อนุรักษ์ใหม่ เพื่อความถูกต้อง เหมาะสม และลดความสับสนในวัตถุประสงค์ของการจัดการพื้นที่คุ้มครองในแต่ละประเภท นอกจากนี้ การเตรียมตัวขยายพื้นที่คุ้มครอง เช่น ประกาศอุทยานแห่งชาติเพิ่ม แล้วนำข้อมูลตามหลักวิชาการเข้ามาสนับสนุน ซึ่งจะนำไปสู่การจัดการที่ถูกต้องและการเลือกพื้นที่ที่เหมาะสม ช่วยทำให้มีกรอบแนวทางในการขยายระบบพื้นที่คุ้มครอง ทั้งยังช่วยในการจัดแบ่งประเภทของพื้นที่คุ้มครอง

การจัดการพื้นที่คุ้มครอง หรือพื้นที่อนุรักษ์ควรดำเนินการแบบบูรณาการ ไม่ใช่จัดการเฉพาะในเขตพื้นที่คุ้มครอง หรือพื้นที่อนุรักษ์เท่านั้น เพราะการประกาศจัดตั้งพื้นที่อนุรักษ์/พื้นที่คุ้มครองขึ้นมาก็เพื่อสังคม ซึ่งล้วนเป็นเจ้าของพื้นที่ร่วมกันทั้งสิ้น เพราะฉะนั้นประชาชนคนไทยก็ควรจะได้รับประโยชน์จากพื้นที่คุ้มครองเหล่านี้ แต่แน่นอนว่าทุกคนจะได้รับประโยชน์อย่างไม่เท่าเทียมกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่าสังคมนั้นๆ อยู่ส่วนไหน และเนื่องจากในพื้นที่คุ้มครองมีการใช้ประโยชน์หลากหลายรูปแบบ และยังคงถูกห้อมล้อมพื้นที่ด้วยการใช้ประโยชน์ที่ดินในรูปแบบต่างๆ เพราะฉะนั้นถ้าจะมีการปรับระบบการบริหารจัดการเป็นแบบบูรณาการ (Integrated Planning and Management) มากขึ้น น่าจะมองเรื่องของการท่องเที่ยวควบคู่ไปด้วย พื้นที่อนุรักษ์เป็นทั้งแหล่งต้นน้ำและแหล่งควบคุมสภาพอากาศ เพราะฉะนั้นจึงเป็นประโยชน์ต่อภาคอุตสาหกรรมภาคเกษตร รวมไปถึงอุตสาหกรรมแร่ อุตสาหกรรมทรัพยากรธรณี ฯลฯ ดังนั้นควรต้องมีการจัดทำแผนระบบของพื้นที่คุ้มครอง (Protected Area System Plan) ของประเทศขึ้นมา

นายวิจิต พัฒนโกศัย :

ประเด็นในวันนี้เป็นเรื่องของการคุ้มครองและอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพในฐานะที่กรมอุทยานแห่งชาติ เป็นผู้ดูแลพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางชีวภาพมากมาย ผมจะลำดับเรื่องราวที่เกี่ยวข้องในการคุ้มครองและรักษาความหลากหลายทางชีวภาพ ว่าเริ่มต้นแบบใด และจะเป็นอย่างไรต่อไป

ประเทศไทยเป็นประเทศศูนย์กลางในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่ตั้งของประเทศไทยล้อมรอบด้วยประเทศที่มีป่าไม้ เป็นร่องมรสุม โดยเฉพาะอย่างยิ่งมรสุมตะวันออกเฉียงและตะวันตกเฉียงใต้ ทำให้อากาศร้อนและชื้น สิ่งนี้เป็นจุดที่ก่อให้เกิดความหลากหลายของชนิดป่าที่เกิดขึ้นในประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็นป่าดงดิบเขา ป่าดิบชื้น ป่าชายหาด ป่าเบญจพรรณ ป่าชายหาด และสุดท้าย คือ ป่าที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว คือ ป่าเขาหินปูน เขาหินทราย รวมทั้งสัตว์ป่านานาชนิดที่ผสมผสานกระจายกันอยู่

ความหลากหลายด้านพรรณไม้ของประเทศไทย จากข้อมูลตามสำรวจพบว่า มีไม่ต่ำกว่า 15,000 ชนิด ประกอบด้วยพืชที่มีดอกไม้ต่ำกว่า 10,000 ชนิด ประเภทไม้สน พวกปรงต่างๆ ไม่ต่ำกว่า 25 ชนิดขึ้นไป กล้ายไม้มีมากกว่า 1,000 ชนิด เฟินมีมากกว่า 7,000 ชนิด นอกจากนี้เป็นพืชชั้นต่ำที่สามารถนำมาเป็น

สมุนไพรร โดยเฉพาะชาวบ้านที่มักมีองค์ความรู้ในการนำพืชเหล่านี้มาใช้ในการรักษาโรค ซึ่งขณะนี้ นักวิชาการหลายท่านกำลังวิตกว่า ต่างชาติจะมากองฉวยไปใช้ จึงทำให้ท่านเหล่านั้นไม่เห็นด้วยที่จะให้ ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ สัตว์ก็มีความหลากหลายชนิด ทั้งสัตว์ที่มีกระดูกสันหลังและไม่มีกระดูกสันหลัง สัตว์เลื้อยคลาน นก และอื่นๆ มีนักวิชาการหลายท่าน พยายามศึกษาแต่ก็ไม่สามารถทำอะไรได้มากนัก เพราะเราขาดนักอนุกรมวิธานที่จะศึกษาสำรวจ แนนอน-เมื่อความหลากหลายทางชีวภาพมีมาก ย่อมเกิดปัญหาตามมา ทั้งที่เกิดจากการคุกคามจากมนุษย์ จาก ภัยธรรมชาติ และปัจจัยอื่นๆ กรณีของสัตว์จะพบว่ากูปรี สมัน นกเจ้าฟ้าหญิงสิรินธร สุนัขพันธุ์ไปจาก-ประเทศไทยแล้ว และมีอีกหลายชนิดกำลังใกล้สูญพันธุ์ เช่น ฉลามวาฬ วัวแดง หนูขนเสี้ยนเขาหินปูน

หากมองย้อนกลับไปว่า ปัญหาของการคุกคาม ปัญหาของการลดลงของพื้นที่ป่า ปัญหาของความ-หลากหลายทางชีวภาพที่ถูกทำลายไปนั้นมาจากอะไร แนนอนมนุษย์เป็นภัยคุกคามอันดับแรก ภัยธรรมชาติ-เป็นอันดับรอง โดยพบว่านโยบายของรัฐ เป็นจุดหลักที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ที่ผ่านมานโยบายของ-รัฐมุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจ การพัฒนาความเจริญของประเทศ จึงพยายามเอาพื้นที่ป่ามาทำการเกษตร เพื่อขายผลผลิตและนำเงินมาสร้างการพัฒนาความเจริญด้านวัตถุ เมื่อป่าถูกทำลาย พืชพรรณ ความ-หลากหลายทางชีวภาพก็ถูกทำลายตามไปด้วย ประกอบกับมีการทำสัมปทานไม้ในป่าสงวนแห่งชาติ การ-สร้างสาธารณูปโภคต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นถนน ไฟฟ้า อาคาร สถานที่ต่างๆ ในช่วงที่ยังมีภัยคุกคามจาก-สงครามเย็น ประเทศไทยต้องพัฒนาความเจริญให้ทัดเทียมประเทศอื่นๆ เคยมีคนพูดว่าถ้ามีคอมมิวนิสต์-ป่าก็ยังคงอยู่ ถ้าคอมมิวนิสต์หมดป่าก็หมด น่าจะเป็นจริงอย่างที่ว่าเพราะไม่มีใครกล้าเข้าใกล้ป่า ผมไม่ได้-ชี้หน้าให้เป็นคอมมิวนิสต์แบบโบราณ แต่เป็นเพียงแนวคิดให้เป็นคอมมิวนิสต์สมัยใหม่ที่รักษาป่า

ปัญหาการหย่อนยานของเจ้าหน้าที่ สืบเนื่องจากเรื่องของการเมืองและอื่นๆ มากมาย กฎหมาย-ที่ล้าสมัย สุดท้ายผลกระทบเหล่านี้ตกอยู่ที่ประชาชนซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย แต่ขาดความรู้ความเข้าใจ-ในการใช้ทรัพยากรอย่างชาญฉลาด เช่น ใช้อย่างฟุ่มเฟือย เผาและทำลายเพื่อให้ได้มาซึ่งผลผลิตเพียง-เล็กน้อย เหล่านี้เป็นปัญหาที่พบ

กรมอุทยานแห่งชาติฯ ได้เริ่มต้นอนุรักษ์คุ้มครองความหลากหลายทางชีวภาพมาโดยตลอดตั้งแต่-อดีต เพียงแต่หน่วยงานอื่นอาจไม่ทราบและไม่เข้าใจแนวคิด เรื่องของการคุ้มครองและอนุรักษ์เริ่มต้นในปี-พ.ศ. 2504 สมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นนายกรัฐมนตรี ท่านมีแนวคิดที่จะอนุรักษ์คุ้มครองพื้นที่ป่า-ที่อยู่ในประเทศไทย ไม่ให้ถูกทำลาย โดยตั้งคณะกรรมการในการพิจารณาคุ้มครองพื้นที่ป่าโดยประกาศเป็น-อุทยานแห่งชาติ ถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นการอนุรักษ์และคุ้มครองความหลากหลายทางชีวภาพ

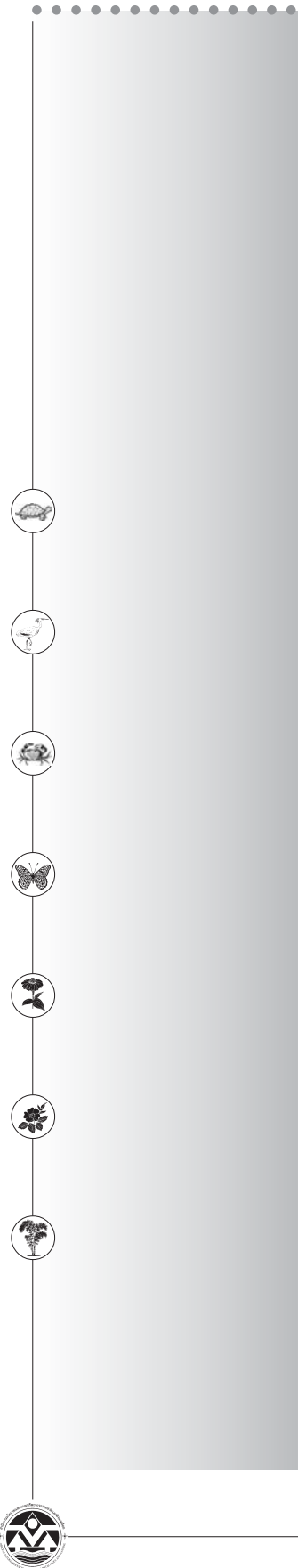
ประเทศไทยมีกฎหมายคุ้มครองดูแลอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพในปัจจุบัน 7 ฉบับ ได้แก่-พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 พระราชบัญญัติการประมง พ.ศ. 2490 พระราชบัญญัติอุทยาน-แห่งชาติ พ.ศ. 2504 พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครอง-สัตว์ป่า พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติสวนป่า พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติส่งเสริมรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม-แห่งชาติ พ.ศ. 2535

รูปแบบที่คุ้มครองแบ่งเป็น 3 รูปแบบ คือ

- * ระบบนิเวศภูเขาเป็นการคุ้มครองในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า
- * ระบบนิเวศทางทะเลกระจายอยู่ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติทางทะเล
- * พื้นที่ชุ่มน้ำ เช่น ทะเลน้อย พรุควนเคร็ง บึงโขงหลง

การอนุรักษ์ หมายถึง การคุ้มครองดูแลรักษาและใช้ประโยชน์อย่างชาญฉลาด เพราะฉะนั้นการ-อนุรักษ์หมายถึงการใช้ประโยชน์ด้วย มิได้หมายความว่า เป็นการเก็บรักษาไว้อย่างเดียว ประเทศไทย-ได้มีการจัดตั้งพื้นที่คุ้มครองไว้ทั่วประเทศแล้ว รูปแบบของการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ กำหนด-เป็น 2 รูปแบบ

รูปแบบที่ 1 เรื่องของการอนุรักษ์ในที่ที่อยู่อาศัย (*in-situ*) ส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่อนุรักษ์ เช่น อุทยาน-แห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า วนอุทยาน ดำเนินการโดยวิธีการป้องกันการทำลายและการบุกรุก ดูแล-ไม่ให้เกิดผลกระทบ ป้องกันทั้งไฟป่าและการทำลายในพื้นที่ป่า

รูปแบบที่ 2 การอนุรักษ์นอกถิ่นที่อยู่อาศัย (*ex-situ*) ต้องหาแหล่งรวบรวมพันธุ์ หาชินดิพันธุ์ หาความหลากหลายทางชีวภาพที่มีอยู่มาเก็บรวบรวม หาความเหมาะสมแล้วขยายพันธุ์ เลี้ยง หรือปลูก-ภายใต้หลักวิชาการ ภายใต้การมีส่วนร่วมของประชาชน ในกรณีของพื้นที่ต้นน้ำ เช่น สำนักอนุรักษ์ต้นน้ำ กรมอุทยานแห่งชาติ มีการศึกษา เพื่อคุ้มครอง ป่าภูเขา รวบรวมพันธุ์ไม้ ทำความเข้าใจกับประชาชน ที่อาศัยอยู่ตรงนั้น ในเรื่องการปลูกพืชแบบผสมผสาน เพื่อให้เกิดการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์

นอกจากนี้ สิ่งที่เราพยายามเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องในเรื่องความหลากหลายทางชีวภาพหรือเรื่องของงานสำรวจ งานวิจัยความหลากหลายทางชีวภาพ เรามีนักวิชาการมากมายที่เข้าไปทำการศึกษาวิจัย โดยแบ่งเป็นสามกลุ่ม คือ กลุ่มวิจัยพืช ศึกษาเรื่องชนิดและพันธุกรรมพืช กลุ่มวิจัยสัตว์ ได้แก่ สัตว์ปีก สัตว์-เท้ากบ สัตว์เลื้อยคลาน มีสถานที่เพาะเลี้ยงมากมาย และกลุ่มวิจัยสัตว์น้ำ มีการศึกษาวิจัยต้นน้ำตั้งแต่ยอดเขาจนมาถึงพื้นที่ราบ ความหลากหลายทางชีวภาพบนภูเขา วัดได้จากการยื่นที่เชิงเขา แล้วมองไป-ที่ยอดเขา ถ้ามองเห็นแสงแดด 70 % ขึ้นไป แสดงความหลากหลายทางชีวภาพจะมีมากมายมหาศาล แต่-ถ้าลดล้นลงมากการถูกทำลายทางด้านความหลากหลายทางชีวภาพไม่ว่าจะเป็นพืชหรือสัตว์ก็จะลดลงตาม-ลำดับ ในเชิงวิชาการที่ศึกษามา สุดท้ายมีการศึกษาเรื่องเศรษฐกิจสังคม ชุมชน ที่จะอยู่ร่วมกันได้แบบไหน-อย่างไร ปัญหาในการทำงานที่ทำให้ไม่สามารถไปสู่เป้าหมายที่เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน หรือสัมฤทธิ์ผลตาม-ที่ทุกฝ่ายต้องการ เนื่องจากยังขาดนักพฤกษศาสตร์ นักสัตวศาสตร์ นักอนุกรมวิธานที่จะศึกษาวิจัยเรื่องนี้

สุดท้าย เรื่องการคุ้มครองและอนุรักษ์ในระดับนานาชาติ ถึงเวลาหรือยังที่จะร่วมกันอนุรักษ์คุ้มครอง-พร้อมกับการใช้ประโยชน์ อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพมีประวัติที่ยาวนานมากสำหรับ-ประเทศไทย เพราะผ่านมารวม 10 ปี ปัจจุบันก็ยังไม่ใช่เป็นภาคี เนื่องจากมีการถกเถียงระหว่างนักวิชาการ-หลายฝ่าย รวมทั้งนโยบายของรัฐบาลเอง ถ้ามันแต่คิด มันแต่เถียงกัน เมื่อไรการอนุรักษ์ความหลากหลาย-ทางชีวภาพที่อยู่ในพื้นที่ ทั้งหมดทั้งปวงจะเกิดเป็นรูปธรรมขึ้นมา รวมถึงการนำไปใช้ประโยชน์อย่างชาญ-ฉลาดได้อย่างไร อย่าเก็บโดยไม่ใช้ หรืออย่านำไปใช้โดยขาดการควบคุมดูแล อยากให้นักวิชาการทุกฝ่าย-ที่เกี่ยวข้องมาทำความเข้าใจร่วมกัน เชื่อว่าทุกคนมีความรู้สึกที่ดี มีความรักในประเทศชาติเหมือนกันหมด-ทุกคน แต่ไม่เคยมารวมกัน ถอยกันคนละก้าวได้หรือไม่ แล้วมาหารือกัน สุดท้ายประเทศก็จะประสบความสำเร็จในการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ

นายอุดม ปาติยเสวี :

กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งค่อนข้างแตกต่างกันในเรื่องแนวทางการจัดการพื้นที่คุ้มครอง-ความหลากหลายทางชีวภาพ คือ

- * ที่สงวนพันธุ์สัตว์น้ำ ตามพระราชบัญญัติการประมง พ.ศ. 2490 เช่น ที่สงวนพันธุ์เต่าทะเลที่-เกาะกูด ที่สงวนพันธุ์เต่าและกระทะเลที่เกาะตะรุเตา เป็นต้น

- * ที่รักษาพืชพันธุ์สัตว์น้ำ เช่น ที่หน้าสถาบันวิจัยชีววิทยาและประมงทะเล จังหวัดภูเก็ต

- * Coastal Zone Management (CZM) คือ การจัดการพื้นที่ชายฝั่ง หรือจัดการทรัพยากรและ-สิ่งแวดล้อมชายฝั่ง ซึ่งเป็นแนวทางการจัดการพื้นที่คุ้มครองอย่างหนึ่ง โดย CZM หรือเรียกว่า CBM (Community Base Management) ซึ่งให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการและคุ้มครองทรัพยากรและ-สิ่งแวดล้อมให้มากที่สุด

- * Large Marine Ecosystem (LME) เช่น Yellow Sea LME management (ทะเลเหลือง) เป็นต้น ซึ่งเป็นเรื่องของการคุ้มครองป้องกันพื้นที่และระบบนิเวศทางทะเลขนาดใหญ่หรือโครงการ GEF-แต่เดิมนั้นผมขอยกตัวอย่างเรื่องหมู่เกาะพระทอง ที่ อำเภอคุระบุรี จังหวัดพังงา ตั้งอยู่ฝั่งทะเลอันดามัน-จากภาพถ่ายทางอากาศจะเห็นว่าหมู่เกาะพระทอง แบ่งออกเป็นสามเกาะ คือ เกาะระ เกาะพระทอง และ-เกาะคอเขา ทั้งสามเกาะเป็นแหล่งทรัพยากรที่ยังบริสุทธิ์ และเป็นแหล่งโบราณคดีที่น่าศึกษาอย่างยิ่ง-ในจดหมายเหตุฉบับหนึ่งสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จประพาสหัวเมืองภาคใต้ นั้น-ได้ระบุว่าท่านทรงเรียกเกาะคอเขาว่า ตะโกลานคร ปัจจุบันได้ขึ้นทะเบียนเป็นพื้นที่อนุรักษ์โบราณคดี มี

การขุดพบลูกปัด เทวสถานมากมาย หมูเกาะพระทองมีระบบนิเวศหลายระบบ เช่น ระบบนิเวศป่าชายเลน ป่าดิบชื้น ทุ่งหญ้าสลับกับไม้พุ่ม หาดทราย ลักษณะทุ่งหญ้าเป็นลักษณะทุ่งหญ้าสะวันนาที่ขึ้นบนพื้นทราย-สีชาวยริศูร์ ซึ่งน่าจะใช้ทำแก้วได้ จากการศึกษาของคณะที่ไปด้วยกัน พบว่าถ้าขุดเจาะพื้นทรายลงไปประมาณ 40 ฟุต จะพบชั้นอินทรีย์ ซึ่งเป็นแหล่งกักเก็บน้ำในทุ่งหญ้านี้ ถ้าในหน้าฝนน้ำก็จะท่วมลงไปหมด เป็นพื้นที่ชุ่มน้ำ และประกอบด้วยดงไม้เสม็ดขาว ในพื้นที่ด้านตะวันออกของเกาะทั้งสามเกาะเป็นพื้นที่ที่ติดกับแผ่นดินใหญ่ ซึ่งจะเชื่อมด้วยป่าชายเลนทั้งหมด แต่ป่าชายเลนมีขนาดเล็กเพราะเพิ่งพ้นจากการทำสัมปทานป่าชายเลนมา และบางส่วนก็ปลูกเพิ่มเติม ถัดเข้ามาเป็นป่าดิบชื้นกึ่งป่าพรุ (เป็นพื้นที่ชุ่มน้ำในหน้าฝน ในหน้าแล้งน้ำแห้งสามารถเดินเที่ยวได้) ชาวบ้านทำห้างสำหรับให้นักท่องเที่ยวดูทิวทัศน์ตอนกลางคืน นอกจากนี้ยังใช้เป็นหอโทรศัพท์ทางไกลสำหรับหมู่บ้าน

พื้นที่ราบชายทะเลส่วนใหญ่เป็นสวนมะพร้าว สวนไม้สวนผสม ที่ชาวบ้านปลูกไว้บริโภคทั่วไป มีบ้านชาวบ้านทำเป็น home stay ด้านตะวันตกของทั้งสามเกาะ เป็นหาดทรายยาวตลอด ซึ่งเป็นแหล่งวางไข่ของเต่าทะเล ได้แก่ เต่าหญ้า เต่ากระ เต่ามะเฟือง กรมทรัพยากรทางทะเลฯ ได้เข้าไปศึกษาสำรวจและร่วมมือกับชาวบ้าน จัดกลุ่มอนุรักษ์เต่าทะเล ตั้งแต่ปี 2534 โดยตั้งกลุ่มเยาวชนอนุรักษ์พันธุ์เต่าทะเล ปัจจุบันมีการอบรมไปแล้ว 12 รุ่น ซึ่งค่อนข้างจะได้ผล การอนุรักษ์ทำโดยดูว่าเต่าทะเลขึ้นวางไข่ตรงไหนก็ให้มาบอกแล้วจะนำออกไปล้อมไข่เต่าไว้ ป้องกันไม่ให้สุนัขและตะกวดไปขุดกิน รอกนกระทั่งลูกเต่าฟักออกเป็นตัวและสามารถลงทะเล หลังจากทำการอนุรักษ์แบบนี้ได้ผล ชาวบ้านจึงขอให้จัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์กว้าง ซึ่งแต่เดิมบนเกาะมีกว้างมากมาย แต่ถูกฆ่าเพื่อใช้เนื้อเป็นอาหาร และส่งขายไปยังร้านอาหารบนแผ่นดินใหญ่ ที่ในขณะนั้นเหลือกว้างประมาณ 12 ตัว หลังจากตั้งกลุ่มอนุรักษ์กว้างขึ้นมา ประชากรกว้างก็เพิ่มขึ้น ปัจจุบันมีประมาณ 50 ตัว และคาดว่าจะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ

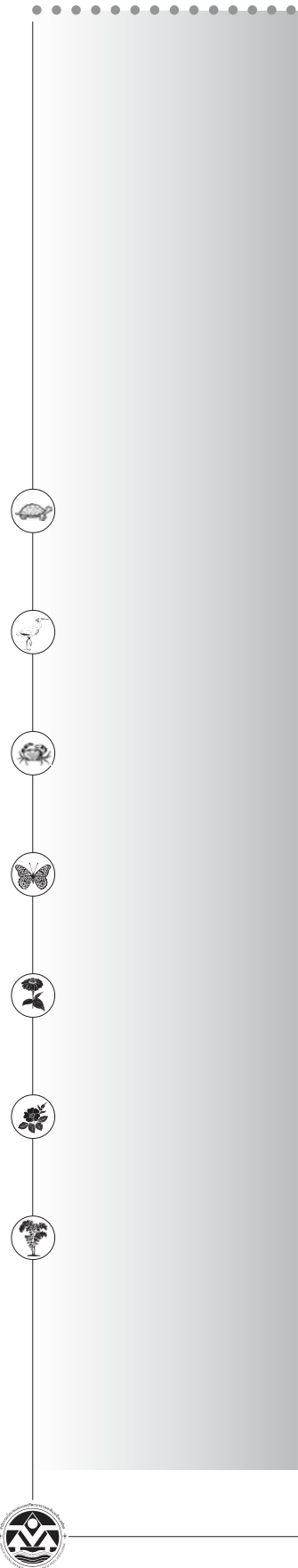
เรื่องการศึกษาพันธุ์พืชและผักพื้นเมือง โดยให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมด้วย ซึ่ง ดร. จำลอง เพ็งคล้าย และ ดร. พิสิษฐ์ วรอุทัย ได้นำชาวบ้านออกไปสำรวจพร้อมชี้ให้เห็นว่ามีพันธุ์ไม้อะไรบ้าง เรียกว่าภาษาพื้นเมืองว่าอย่างไร ตามถึงภูมิปัญญาชาวบ้านว่าแต่ละชนิดใช้บริโภคอย่างไร ใช้ทำยาอะไรได้บ้าง มีการเก็บพันธุ์พืชต่าง ๆ ทั้งดอก ผัก ราก ใบ แล้วเก็บไว้ในพิพิธภัณฑ์ของหมู่บ้าน ซึ่งนับว่าเป็นวิธีทางหนึ่งที่ทำให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วม

โดยสรุป เกาะพระทองประกอบด้วยป่าชายเลนที่กว้างใหญ่และสมบูรณ์ มีแนวหญ้าทะเลที่สมบูรณ์ทางด้านตะวันออกของเกาะ และมีโบราณวัตถุซึ่งก็เป็นเรื่องที่น่าสนใจนอกเหนือจากเรื่องความหลากหลายทางชีวภาพรวมถึงการอนุรักษ์ไว้ด้วย สรุปแล้วจากการสำรวจเกาะพระทองมีกล้วยไม้ 79 ชนิด พันธุ์ไม้พื้นเมือง 96 ชนิด ผักพื้นเมือง 65 ชนิด นก 102 ชนิด ปลาน้ำจืด 15 ชนิด สัตว์เลื้อยคลาน 86 ชนิด สัตว์ป่าอื่นๆ 13 ชนิด และมีผลิตภัณฑ์ที่ชาวบ้านรวบรวมเอาของป่ามาประดิษฐ์เป็นสินค้าพื้นเมืองประมาณ 33 ชนิด

กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งได้นำแนวทางการบริหารจัดการรูปแบบพื้นที่สงวนชีวมณฑลมาใช้กับเกาะพระทอง ซึ่งเป็นที่ทราบกันดีแล้วว่าพื้นที่สงวนชีวมณฑลเป็นพื้นที่ที่จัดตั้งเพื่อส่งเสริมและแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ที่สมดุลระหว่างมนุษย์และโลกของสิ่งมีชีวิต ชีวมณฑล คือ มนุษย์กับธรรมชาติสามารถอยู่ด้วยกันได้ พื้นที่สงวนชีวมณฑลมีบทบาททางด้านการอนุรักษ์ลักษณะภูมิทัศน์ ระบบนิเวศ ชนิดพันธุ์ และความแปรปรวนทางพันธุกรรม และมีบทบาททางด้านการพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์ เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม อีกทั้งสนับสนุนโครงการสาธิต การให้การศึกษาค้นคว้าวิจัยการติดตามตรวจสอบด้านการอนุรักษ์ต่างๆ

เกณฑ์การคัดเลือกของพื้นที่สงวนชีวมณฑล

- * ต้องมีระบบนิเวศหลายประเภทเป็นตัวแทนของภูมิภาคชีวภูมิศาสตร์ ซึ่งมีกิจกรรมของมนุษย์ปะปนอยู่ด้วย และพื้นที่ที่มีความสำคัญต่อการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ
- * ให้โอกาสในการสำรวจ แสวงหา เป็นตัวอย่างสาธิตแนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืนในระดับภูมิภาค

* เป็นพื้นที่ซึ่งมีขนาดพอเพียงที่จะตอบสนองบทบาท 3 ประการ ของพื้นที่สงวนชีวมณฑลได้ คือ การอนุรักษ์ การพัฒนา และการให้การสนับสนุนในเรื่องของเศรษฐกิจ การวิจัย และการฝึกอบรม

* มีระบบแบ่งเขตที่เหมาะสม คือ

☉ เขตแกนกลาง (Core Zone) ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย (อนุญาตให้ได้แต่การสำรวจเพื่อการศึกษาเท่านั้น)

☉ เขตกันชน (Buffer Zone) ซึ่งเป็นพื้นที่รอยต่อ ให้เข้าไปใช้ประโยชน์ได้บ้าง เช่น เก็บผัก แต่ไม่อนุญาตให้เข้าไปครอบครอง

☉ เขตรอบนอก (Transitional Zone) ที่ชัดเจน เป็นพื้นที่ที่อนุญาตให้เข้าไปใช้ประโยชน์ได้ และเป็นพื้นที่ที่จะให้การศึกษ การฝึกอบรม เป็นพื้นที่ที่ต้องมีสถานีวิจัย มีพิพิธภัณฑ์ มีศูนย์ข้อมูล มีการทดลองโดยการทำระบบการแบ่งเขตของพื้นที่สงวนชีวมณฑลมาเป็นแนวทาง โดยจัดแบ่งเขตพื้นที่ออกเป็น

* เขตแกนกลาง คือ ป่าดิบชื้นทั้ง 3 เกาะ ป่าชายเลนทั้ง 3 เกาะ และชายหาด ห้ามก่อสร้างสิ่งปลูกสร้างใดๆ ทั้งสิ้น จากการศึกษาทางธรณีวิทยา พบว่าทราย/หาดทรายบนเกาะทั้งหมด โดยเฉพาะที่เกาะพระทองเกิดจากสันทรายเดิม/หาดทรายเดิม ซึ่งเคลื่อนตัวออกมาแล้วยังคงลักษณะของการเป็นทรายอยู่ แต่เคลื่อนตัวไม่หยุดนิ่ง จะเห็นว่ามีกรังฟงหลายของชั้นฝั่งของเกาะพระทองจากด้านทิศใต้ไปสู่ทิศเหนือ ปีละ 2-5 เมตร แล้วเพิ่มทางด้านเหนือ ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าติดตามศึกษาอย่างยิ่งเพราะฉะนั้นถ้ามีการก่อสร้าง เช่น ทำเทียบเรือที่หาดทราย เกรงว่าจะพังทลาย

* เขตกันชน ในทุ่งหญ้าดงเสม็ดขาว 47 ตารางกิโลเมตร เก็บไว้ไม่ให้ก่อสร้างสิ่งใดๆ เพราะได้ชั้นอินทรีย์สารลงไปเป็นชั้นทราย หากมีการก่อสร้างแล้วทะลุชั้นอินทรีย์สารลงไป น้ำที่ขังอยู่ 4-5 เดือนต่อปีจะถูกชั้นทรายดูดลงไปหมด พื้นที่ก็จะแห้งแล้ง

* พื้นที่ใช้ประโยชน์ คือ พื้นที่ราบใกล้ชายหาดที่ชาวบ้านทำสวนผลไม้ผสม ปลูกบ้านเรือนอยู่อาศัย ปลูกสิ่งก่อสร้างได้ แต่ต้องอยู่ภายใต้ระเบียบขององค์การบริหารส่วนตำบล ดังนี้

☉ ต้องก่อสร้างหลังแนวน้ำขึ้นสูงสุดประมาณ 40 เมตร

☉ ต้องเป็นอาคารสูงไม่เกิน 2 ชั้น

☉ รูปแบบของการจัดการเรื่องรีสอร์ท บ้านเรือนที่อยู่อาศัยทั้งหลาย ไม่ให้เกิดชั้นมากมาย โดยจะห้ามใช้วัสดุถุงหลังคาประเภทอื่น นอกจากใบจากและหญ้าแฝกเท่านั้น เพื่อป้องกันไม่ให้จัดเป็นรีสอร์ทหรือโรงแรม

สิ่งเหล่านี้เกิดจากความคิดของชาวบ้าน ซึ่งนำเสนออย่างยั้ง กิจกรรมที่น่าจะดำเนินการในพื้นที่คือ จัดตั้งกลุ่มอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยมีเป้าหมายเป็นกลุ่มเยาวชนโดยเฉพาะเยาวชนในโรงเรียน จะพิทักษ์และอนุรักษ์ในเรื่องเต่าทะเล กัลวีย์ไม้ กวาง นก สัตว์ป่า อื่นๆ มีโครงการสร้างปะการังเทียม เพื่อป้องกันเรืออวนลาก อวนรุน เข้าใกล้บริเวณชายหาดซึ่งก่อให้เกิดการทำลายปะการังในบริเวณนั้น นอกจากนี้ยังมีกิจการพัฒนาห้องสมุดโรงเรียน จัดตั้งศูนย์ข้อมูลพิพิธภัณฑ์ประวัติศาสตร์โบราณคดี พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ และกิจกรรมประชาสัมพันธ์ ทำเอกสารเผยแพร่ แผ่นพับ หนังสือคู่มือพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ บนเกาะพระทอง

จะเห็นได้ว่าการบริหารจัดการพื้นที่สงวนชีวมณฑลน่าจะเป็นรูปแบบหนึ่งของการจัดการพื้นที่คุ้มครองกับการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพโดยชุมชนมีส่วนร่วม ผมเรียนฝากไว้ว่า ในพื้นที่บางแห่งมีชาวบ้านเข้าไปครอบครองพอสมควร ถ้าเราจะนำระบบลักษณะนี้เข้าไปบริหารจัดการก็จะเป็นประโยชน์

ผศ. สุรเชษฐ์ เขษรุมาส :

ท่านรองอธิบดีกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ได้ให้ความรู้ที่พื้นที่คุ้มครองมี 4 รูปแบบ ได้แก่ พื้นที่คุ้มครองสัตว์น้ำ พื้นที่รักษาพืชพันธุ์สัตว์น้ำ พื้นที่ชายฝั่ง และพื้นที่คุ้มครองระบบนิเวศทางทะเลขนาดใหญ่ ได้มีการกำหนดขอบเขต (boundary) เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการ และอีกประเด็นหนึ่งเกาะพระทองเป็นโครงการนำร่องที่จะประยุกต์ใช้กับพื้นที่อื่น

นายสุรพล ดวงแข :

ความเป็นมาในการจัดตั้งพื้นที่คุ้มครอง เนื่องมาจากคนยุโรปที่อพยพไปประเทศสหรัฐอเมริกาในช่วงแรกได้ทำลายป่าไม้อย่างหนัก เช่น ป่าบริเวณที่เรียกว่า New England ทำให้ควายไบสันแทบจะสูญพันธุ์ จึงมีการตกลงกันว่าต้องเก็บพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งไว้บ้าง ซึ่งทำให้เกิดอุทยานแห่งชาติ Yellow Stone ขึ้น และมีการประกาศตามมามากมาย และต่อมาเกิดแนวคิดเรื่องเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เพื่ออนุรักษ์สัตว์ป่าโดยเฉพาะ แนวคิดเหล่านี้เป็นผลมาจากการใช้ประโยชน์ที่ไม่ถูกต้อง แย่งกันใช้ คิดแต่แสวงหาประโยชน์เฉพาะหน้า หลักการนี้เป็นเรื่องสำคัญและตกทอดมาถึงวันนี้ ถ้าศึกษาประวัติศาสตร์จะทราบว่าทำไมจึงต้องมีอุทยานแห่งชาติและทราบว่าใช้อย่างไร และทำไมต้องมีเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าและใช้ประโยชน์อย่างไร

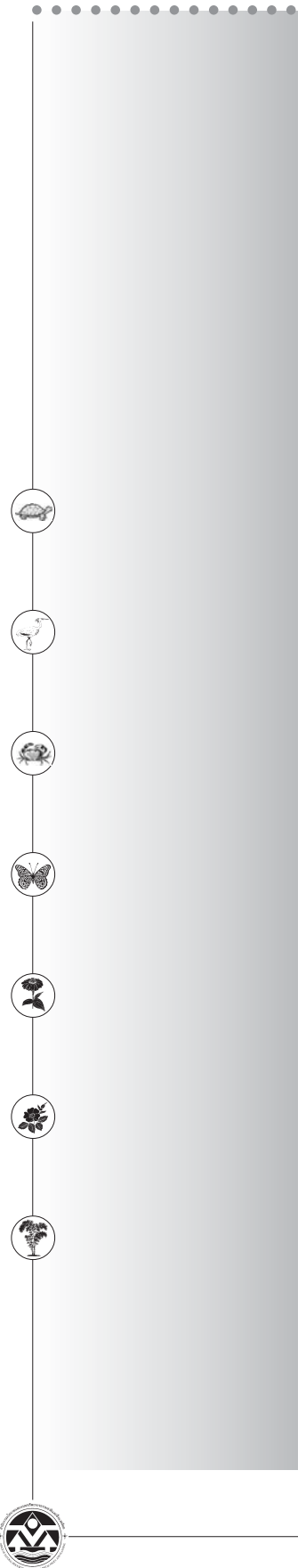
ด้วยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ขณะนั้นได้ปักป้ายไว้ที่หน้าถ้าว่าค้างคาวคุณกิตติอยู่ที่นี้ คนก็แหกกันไปเที่ยว ทำให้ค้างคาวหายหมด บางทีพื้นที่ที่มีชนิดพันธุ์เฉพาะถิ่น (endemic species) ควรเป็นพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ถ้าหากว่ามีทิวทัศน์สวยงามก็สามารถผ่อนปรนให้คนไปศึกษาธรรมชาติได้บ้าง เพราะฉะนั้นประเทศไทยอาจจะต้องปรับระบบพื้นที่คุ้มครองของประเทศใหม่

ตั้งแต่อดีตที่ผ่านมา มุมมองในเรื่องของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าและอุทยานแห่งชาติต่างกันมาก ผู้บริหารประเทศที่ต้องการพัฒนาประเทศและนักวิชาการมีมุมมองที่ต่างกัน นักวิชาการมองเฉพาะเรื่องของตัวเอง โดยไม่ทราบว่าส่วนอุทยานหรือเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าต้องการอะไร ปล่อยให้หัวหน้าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าหรือหัวหน้าอุทยานแห่งชาติดูแลพื้นที่ของตัวเองไป โดยไม่รู้ว่าจะนโยบายเป็นอย่างไร อาจารย์สุรเชษฐ์ทำแผนต่างๆ ไว้มากมาย แต่แผนเหล่านั้นไม่ถูกบังคับใช้ หรือแม้แต่บางเรื่องในพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติระบุไว้ชัดเจน แต่อาจจะมีการตีความที่ต่างไป ประเทศไทยอาจจะภูมิใจว่ามีอุทยานแห่งชาติเป็นร้อยแห่งแต่ควรจะต้องจัดการให้เหมาะสมอย่างไร บางแห่งที่มีชุมชนอยู่แล้วก็ไม่ควรประกาศเป็นอุทยานแห่งชาติ เพราะฉะนั้นท่ามกลางความคิดและความเข้าใจที่แตกต่าง ธรรมชาติก็จะเหลือน้อยลงทุกที อิทธิพลที่เกี่ยวข้องไม่ใช่เฉพาะเรื่องของกรมป่าไม้เพียงกรมเดียว และไม่ใช่เฉพาะเรื่องของกฎหมายเท่านั้น ยังมีอิทธิพลของตลาดโลก อิทธิพลทางการเมืองภายในประเทศ และการค้าระหว่างประเทศ เรื่องเหล่านี้เกี่ยวพันกับหลายเรื่อง ฉะนั้นต้องพยายามคิดกระบวนการใหม่ทั้งหมด จึงจะทำให้พื้นที่ที่เป็นพื้นที่เขตอนุรักษ์/พื้นที่คุ้มครองสามารถที่จะรองรับให้ความปลอดภัยกับทรัพยากรทางชีวภาพได้

ประมาณ 50 ปีที่แล้ว เหตุการณ์หนึ่งที่มีความขัดแย้งกับความรู้สึกของประชาชนค่อนข้างมาก คือรัฐบาลได้ชักชวนให้ประชาชนร่วมกันดูแลรักษาป่า แต่ประชาชนก็ได้เห็นรถขนาดใหญ่กำลังขนไม้กลับบ้านจึงสงสัยว่าทำไม และสงสัยว่ารัฐบาลมีนโยบายอย่างไรแน่ ยุคต่อมาเป็นยุคของการเก็งกำไรในช่วงเศรษฐกิจฟองสบู่ และเกิดเศรษฐกิจใหม่จำนวนมาก มีการบุกรุกพื้นที่ กรณีที่มีโฉนดยอมทำให้เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติไม่กล้ายุ่ง ส่วนในเรื่องการพิสูจน์ว่าเอกสารสิทธิ์นั้นได้มาอย่างไร เป็นเรื่องที่ไม่ใช่หน้าที่ของผู้ดูแลอุทยานแห่งชาติ บางสมัยมีเรื่องการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น สปก. มีการแจกเหมือนแจกทุนการศึกษาแบบนี้จึงไม่เกิดประโยชน์

การจะรักษาความหลากหลายทางชีวภาพในธรรมชาติเอาไว้ จำเป็นจะต้องปรับกระบวนการคิด จำเป็นต้องรู้ที่ไปที่มาและจำเป็นต้องมีการปรับแก้นโยบายระดับชาติ จนกระทั่งถึงการปฏิบัติหรือในทางเทคนิคต่างๆ ที่จะนำไปใช้ แม้กระทั่งเรื่องให้ปากกลับคืนมา ถ้าเราใช้เทคนิคเก่าโดยการตัดไม้ แล้วปลูกใหม่ นั้นไม่ใช่การทำให้ความหลากหลายทางชีวภาพกลับมาได้ จะเป็นเพียงแปลงปลูกต้นไม้เท่านั้นเอง

ในหลายๆ เรื่องไม่มีการศึกษาอย่างชัดเจน เช่น เขื่อนศรีนครินทร์เริ่มก่อสร้างปี 2520 มีผลกระทบอย่างรุนแรงต่อเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ ซึ่งเป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแห่งแรกของประเทศไทย และเป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าที่อุดมสมบูรณ์มาก ซึ่งขณะนี้ปัญหายังไม่จบสิ้น ทุกปีจะมีช้างเหยียบคนตาย คนยิงช้างตาย และจากถนนที่สร้างขึ้นทำให้สามารถเข้าถึงป่าได้ง่ายขึ้น จากการศึกษาที่ไม่มีแผนอะไรชัดเจนต้องการอะไรก็ทำอย่างนั้น เมื่อเกิดเขื่อน น้ำท่วมป่าหลายแห่ง แต่ไม่ได้พูดถึงผลกระทบที่มีต่อป่าข้างเคียงอีกมากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สภาพระบรมเนรมิน้ำจะหายไป แม้แต่ในรายงานการวิเคราะห์

ผลกระทบสิ่งแวดล้อม มีการกล่าวเพียงแต่ว่าพบสัตว์ พืช ชนิดใด ซึ่งส่วนใหญ่เป็นไม้ที่ทำไม แล้วก็ไม่ได้พูดถึงความหลากหลายทางชีวภาพอื่นๆ อีก ผลกระทบหลังจากการสร้างเขื่อนศรีนครินทร์ที่เกาะสลักพระ มีการตัดถนนเข้าไปปรับแนวเขตใหม่ ส่วนที่น้ำท่วมไป มีการขโมยตัดไม้จำนวนมากตลอดเวลา มีการล่าสัตว์ ขณะนี้คงไม่รู้ชะตากรรมว่าจะเป็นอย่างไรมาก่อน ข้างประมาณ 40 ตัว เหมือนติดเกาะ เพราะเดิมสามารถเดินไปถึงทุ่งใหญ่นครสวรรค์ แต่หลังจากน้ำท่วมแล้วไปไม่ได้ เพราะด้านหนึ่งติดน้ำ อีกด้านหนึ่งถูกล้อมด้วยชุมชน จึงเกิดปัญหาระหว่างข้างกับคน เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับอุทยานแห่งชาติแห่งแรกของประเทศไทย คือ อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ เมื่อปี พ.ศ. 2523 มีการตัดถนนสายยุทธศาสตร์ผ่านป่า บางที่ตัดผ่านบ้านของข้าง และพบเหตุการณ์เศร้าสลดที่ข้างตกเหวนรก เหล่านี้ชี้ให้เห็นว่าขาดการศึกษาทางวิชาการ ขาดการบริหารจัดการที่สอดคล้องกัน ขาดนโยบายในระดับชาติที่ชัดเจน พื้นที่แห่งนี้ถือเป็นพื้นที่ที่สำคัญถึงขนาดประกาศเป็นเขตอุทยานแห่งชาติแห่งแรกของประเทศไทยแล้ว สิ่งเหล่านี้ไม่ควรจะเกิดขึ้น และถ้าหากว่ามีปัญหา ก็ควรจะแก้ไขได้ แต่ขณะนี้เป็นการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าไปเรื่อยๆ

อีกกรณี คือ ที่อุทยานแห่งชาติไทรโยค มีชนิดพันธุ์เฉพาะถิ่น (endemic species) 2 ชนิด คือ ปูราชินี และค้างคาวกิตติ แต่จากความไม่รอบคอบทำให้เกิดโครงการท่อก๊าซไทย-พม่า ในตอนแรกการขุดแนวท่อก๊าซมีการตกลงว่าจะใช้พื้นที่กว้าง 6 เมตร และจะไม่ตัดไม้ใหญ่ แต่เมื่อลงมือปฏิบัติก็ไม่สามารถทำตามที่ตกลงได้ ในที่สุดก็ตัดทั้งไม้เล็กและใหญ่เกือบทั้งหมด เวลาทำการสำรวจจะไม่พบข้าง แต่เวลาทำจริงยังไม่ทันกลบก็มีข้างตกลงไป และที่หนักยิ่งขึ้นไปกว่านั้นคือบริเวณแนวท่อก๊าซเป็นแนวหินปูน ตอนตกลงกันบอกว่าจะไม่ใช้ระเบิดเวลาขุดเจาะ แต่ที่พบคือ มีการเจาะรูเพื่อวางไดนาไมท์ นี่คือน้ำที่เกิดในอุทยานแห่งชาติ และเวลาที่มีการขออนุญาตเข้าพื้นที่ หน่วยงานที่รักษาพื้นที่ก็ต้องยอม ไม่ว่าจะเป็ยเช็ยและอีกหลายพื้นที่ แม้ในคณะกรรมการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า เวลาประชุมสุดท้ายก็ต้องยอมเพื่อการพัฒนาประเทศ แต่สิ่งที่ปรากฏ คือ ยอมแบบปล่อยเลยตามเลย ซึ่งไม่ควรจะเป็นอย่างนั้น คือ ถ้าจำเป็นจะต้องทำ ควรจะมีมาตรการติดตาม และควบคุมอะไรอีกหลายอย่าง

การประกาศเขตพื้นที่คุ้มครองโดยไม่คิดให้รอบคอบนำไปสู่การต่อต้านและความขัดแย้ง เกิดความไม่ไว้วางใจระหว่างรัฐบาลและชุมชน ต้องหันกลับมาคิดว่าจะอยู่ร่วมกันอย่างไร เหมือนอนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำ อนุสัญญามรดกโลก หรือในแนวคิดเรื่องของพื้นที่สงวนชีวมณฑล ที่พยายามใช้แนวคิดการอยู่ร่วมกัน ว่าตรงไหนจะกำหนดให้สัตว์อยู่ ตรงไหนเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ ตรงไหนเป็นแหล่งวิจัย ตรงไหนเป็นแหล่งท่องเที่ยว ตรงไหนให้ประชาชนทั่วไปเข้าไปใช้ประโยชน์ได้ โดยมีการกำหนดความชัดเจนและมีการตรวจสอบ ฉะนั้นแนวคิดเรื่องพื้นที่สงวนชีวมณฑลก็น่าจะเป็นการดีเพราะมีการผ่อนปรนในหลายๆ เรื่อง ซึ่งจะนำมาสู่การตกลงกันได้และไม่แตกแยกกัน

การรักษาป่ามีหลายแบบทั้งผิยและถูก ถ้าหากว่าไม่ตั้งกฎกติกามากจนเกินไป อาจจะมีวิธีการใหม่ๆ ที่เป็นที่ยอมรับ และนำไปใช้อย่างแพร่หลาย เช่น พระบางรูปรักษาต้นไม้ เพราะเป็นป่าเต็งรัง ไม่ต้องปลูกใหม่ เพราะเมื่อเวลาผ่านไปไม้ก็แตกขึ้นมาใหม่ หลายพื้นที่จำเป็นต้องหากินกับป่า ก็พยายามกันพื้นที่ป่าไว้ แล้วก็ตกลงร่วมกัน โดยทำการบวชต้นไม้เป็นสัญลักษณ์ แต่ขณะนี้ยังไม่เป็นที่ยอมรับ หากตกลงกันได้ในพื้นที่รอบๆ พื้นที่อนุรักษ์จะทำให้หัวหน้าเขตอุทยานแห่งชาติ อีกทั้งหัวหน้าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าและพื้นที่อนุรักษ์ต่างๆ ไม่ต้องกังวลในเรื่องเรื่องการปราบปรามมากนัก จึงมีเวลาที่เอื้ออำนวยให้เกิดการศึกษาวิจัย ให้ความรู้ความเข้าใจกับประชาชน แต่ ณ ปัจจุบันยังทำไม่ได้เพราะยังไม่เข้าใจกัน ในอดีตบางพื้นที่มีการทำไร่เลื่อนลอย เช่น ในพื้นที่การทำไร่ของชาวกะเหรี่ยง ถือว่าเห็นเป็นการทำลายธรรมชาติ แต่ปัจจุบันพบว่าเป็นการทำเกษตรแบบธรรมชาติ มีการใช้ข้าวไร่ ซึ่งคัดเลือกพันธุ์มาจากบรรพบุรุษ และมีการปลูกผสมกันหลายพันธุ์มีสีแตกต่างกัน แต่หลังจากที่ได้มีการศึกษาวิจัยแล้ว การทำไร่แบบนี้มีการยอมรับในเชิงวิชาการ โดยถือว่าการทำไร่แบบหมุนเวียน เป็นการใช้พื้นดินอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากข้าวหลายพันธุ์ที่ปลูกในพื้นที่เดียวกันด้วยเงื่อนไขของความต้อกการใช้ในประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อ นี่เป็นการใช้พื้นที่แปลงเดียวที่ไม่มากนักอย่างมีประสิทธิภาพ จะเห็นว่ามีหลายอย่างที่มองข้ามไป ประเด็นเหล่านี้ล้วนเกี่ยวข้องกับพื้นที่อนุรักษ์ แต่เมื่อพูดถึงพื้นที่อนุรักษ์ตามกฎหมายจะพูดถึงเรื่องเหล่านี้ไม่ได้ ถึงเวลาแล้วที่จะต้องมาทบทวนกันใหม่ว่าพื้นที่อนุรักษ์จะรวมเรื่องเหล่านี้เข้าไปด้วยหรือไม่

ประเทศไทยถือว่ายังไม่มีสำนักงานประจำประเทศ ดิฉันเป็นคนเดียวที่เป็นเจ้าหน้าที่ด้านวิชาการในประเทศไทย เพราะฉะนั้นแทบจะเป็นคนเดียวที่ต้องประสานงานกับทุกๆ หน่วยงาน ไม่ว่าจะเป็นด้านการพัฒนาการวิจัย IUCN ยังต้องการบุคคลอีกมากมายที่จะมาช่วยงานกัน

* คณะกรรมาธิการ (commission) มี 6 คณะในระดับโลก ได้แก่

- ✿ CEM (Commission on Ecosystem Management)
- ✿ CEL (Commission on Environment Law)
- ✿ CSEP (Commission on Social, Economic and Policy)
- ✿ CEC (Commission on Education and Communication)
- ✿ WCPA (World Commission on Protected Area) ซึ่งมีสมาชิกมากที่สุดในโลกสองถึงสามหมื่นท่าน ประเทศไทยมีสมาชิกเป็นกรรมาธิการอยู่ในกลุ่มนี้เป็นอันดับ 2

✿ SSC (Species Survival Commission) เป็นกรรมาธิการที่เก่าและมีบทบาทสูง เช่น การกำหนดบัญชีรายชื่อชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคาม หรือ Red Lists ที่ใช้ในอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดพันธุ์สัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ (CITES) กรรมาธิการนี้เป็นการระดมนักวิชาการหรือผู้ที่สนใจในสาขาวิชานั้นๆ มาเปิดเวทีคุยกัน กลไกนี้เป็นลักษณะของอาสาสมัคร แต่อย่างไรก็ตามกฎหมายสิ่งแวดล้อมจะค่อนข้างจำกัด ถ้าไม่ใช่กฎหมายและไม่มีประสบการณ์ในด้านนี้เลยก็จะไม่รับแต่ในกรณีของ WCPA เพียงแค่สนใจก็สามารถสมัครได้และก็จะมีการส่งให้มากมาย

พื้นที่อนุรักษ์ (protected area) กับการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ ปัจจุบันมีความสับสนในนิยามของพื้นที่อนุรักษ์ ซึ่งน่าจะหมายถึงการคุ้มครองมากกว่า การคุ้มครองเป็นกลไกหนึ่งที่อนุรักษ์สิ่งมีชีวิตที่อยู่ในถิ่นที่อยู่หรือในถิ่นกำเนิดของมันเอง เมื่อพูดถึงพื้นที่คุ้มครองทุกคนจะหมายถึงถิ่นที่อยู่อาศัยและมีระบบนิเวศที่เหมาะสม ในขณะที่เดียวกันกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่อนุรักษ์จะกว้างและเกี่ยวข้องกับกิจกรรมการเพาะเลี้ยงและขยายพันธุ์ รวมถึงการพัฒนาปรับปรุงได้ เช่น หน่วยงานของส่วนอนุรักษ์สัตว์ป่าก็มีสถานีเพาะพันธุ์และส่งเสริมสัตว์ป่า ซึ่งเป็นภารกิจด้านการอนุรักษ์แต่ไม่ใช่พื้นที่คุ้มครอง ถ้าเป็นการสงวนหวงห้ามในพื้นที่ถิ่นกำเนิดควรจะเป็นลักษณะที่อยู่ในพื้นที่คุ้มครอง และในสวนพฤกษศาสตร์ซึ่งอยู่นอกถิ่นกำเนิดก็สงวนและหวงห้ามเช่นกัน เพราะฉะนั้นกิจกรรมนี้สามารถจะเกิดขึ้นได้ทั้งในถิ่นกำเนิดและนอกถิ่นกำเนิด เพียงแต่เป็นการสงวนหวงห้ามที่เป็นการคุ้มครองในถิ่นกำเนิดจะต้องมีกลไก ระเบียบ ขอบเขตที่ชัดเจนมากขึ้น เพื่อให้ทุกคนอยู่ในกลไกเดียวกัน เพื่อให้ทรัพยากรหรือความหลากหลายทางชีวภาพ สามารถอยู่ได้ต่อไป เป้าหมายอีกกิจกรรมหนึ่ง คือ การฟื้นฟู การคุ้มครองในถิ่นกำเนิด ซึ่งมีหลายพื้นที่ที่ต้องการการฟื้นฟู

IUCN ได้เข้ามาเกี่ยวข้องกับประเทศไทย เนื่องจากคณะกรรมการหรือผู้เชี่ยวชาญมีการหารือกันโดยที่คณะหมอบูญส่ง เลขะกุล เป็นผู้เชื่อมโยง แต่ครั้งนั้น IUCN ไม่มีทิศทางจัดการพื้นที่อนุรักษ์ เพราะทุกอย่างก็จะมาจากการเรียนรู้พร้อมๆ กันในหลายประเทศ

นิยามที่นำเสนออยู่นั้น ได้มาจากกระบวนการที่เกิดขึ้นจากผู้เชี่ยวชาญหรือคณะกรรมการ (commission) IUCN จะเผยแพร่นิยามของคำว่า พื้นที่คุ้มครอง คือ เป็นพื้นที่ที่รัฐบาลอุทิศให้เป็นพื้นที่คุ้มครองความหลากหลายทางชีวภาพ แต่ในขณะเดียวกันได้รวมวัฒนธรรมไว้ด้วย และไม่จำเป็นต้องเป็นกฎหมายที่มีการตราขึ้นมาเท่านั้น แต่จะเป็นกลไกอะไรก็ได้ที่มีประสิทธิภาพ (other effective mean) ในการคุ้มครองพื้นที่เหล่านั้นให้อยู่ได้ มีการกำหนดพื้นที่คุ้มครองออกเป็น 6 ประเภทหลักๆ คือ

* Type 1: แบ่งออกเป็น 2 แบบ คือ

- ✿ พื้นที่สงวนทางธรรมชาติเข้มข้น (Strict Nature Reserve)
- ✿ พื้นที่วิเวก ไม่มีใครเข้าไปใช้ประโยชน์ (Wilderness Area)

* Type 2: อุทยานแห่งชาติ (National Park) หมายถึง พื้นที่ป่าหรือพื้นที่ธรรมชาติใดๆ ที่ต้องการจะอนุรักษ์ให้ระบบนิเวศ (ecosystem) อยู่ได้อย่างยั่งยืน และมีการนำมาใช้ประโยชน์ในการท่องเที่ยว

ประโยชน์ด้านการศึกษาวิจัย หากเป็นแบบยุโรปจะยอมให้มีชาวบ้านอยู่ได้ แต่จะต้องรักษาหรือบำรุงรักษาตรงนั้นให้คงสภาพไว้ เปิดให้ท่องเที่ยวได้ ไม่ต้องนิยามว่าจะมีคนหรือไม่มีคน

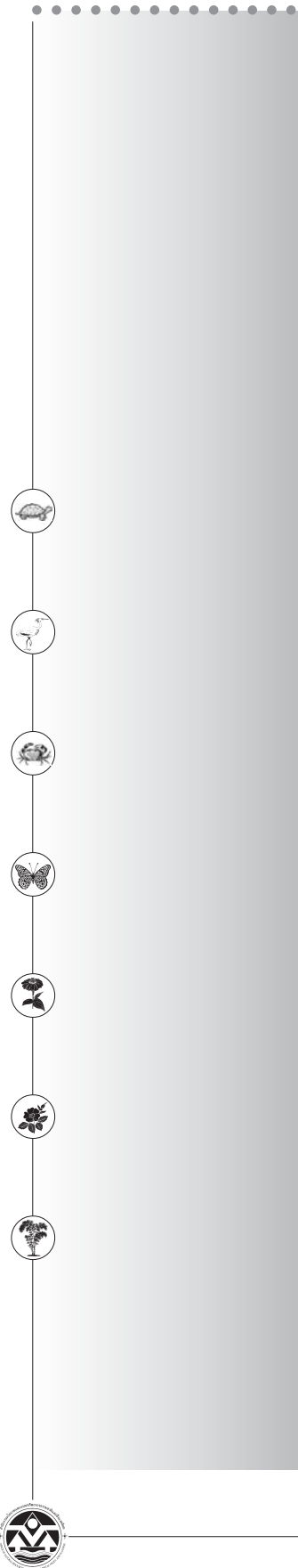
* Type 3: อนุสรณ์สถานทางธรรมชาติ (Natural Monument) เช่น เขาพิงกัน คิดว่าเป็นลักษณะที่ไม่มีที่ไหนในโลกอีกแล้ว

* Type 4: พื้นที่จัดการเพื่อแหล่งอาศัย/หรือชนิดพันธุ์ (Habitat/Species Management Area) เป็นพื้นที่ที่รู้ว่าเป็นที่อยู่อาศัย ที่สำคัญของสิ่งมีชีวิตบางอย่างโดยเฉพาะแล้วดำเนินการจัดการไปเฉพาะเรื่องนั้นๆ เช่น เขานอจู้จี้มีนกแต้วแร้วท้องดำอาศัยอยู่ หน่วยงานหรือกรมก็ต้องจัดการว่าจะทำอย่างไรกับนกแต้วแร้วท้องดำ ไม่ใช่แค่ประกาศให้เป็นพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่า แล้วก็ทำอะไรอีก จึงเป็นโจทย์ที่นักจัดการต้องคิดต้องทำ

* Type 5: พื้นที่คุ้มครองสภาพภูมิประเทศทางบกหรือทางทะเล (Protected Landscape/Seascape) เช่น ผืนป่าเสม็ดที่เกาะพระทอง และถ้าคิดว่าตอนนี้ในประเทศไทยไม่มีพื้นที่ไหนใหญ่ขนาด 47 ตารางกิโลเมตร อาจจะประกาศในประเภทนี้ได้หรือไม่ นี่เป็นคำถามที่ฝากไว้

* Type 6: พื้นที่คุ้มครองเพื่อจัดการทรัพยากร (Managed Resources Protected Area) โดยทำการจัดการอย่างให้มีการเอาไปใช้ประโยชน์เข้มข้น สมมุติว่าพื้นที่นั้นเป็นแหล่งเก็บหน่อไม้ เก็บเห็ดก็สามารถประกาศเป็นพื้นที่คุ้มครองเพื่อเก็บเห็ดได้

ในเรื่องของเมืองไทยเคยประกาศป่าคุ้มครอง แต่พอประกาศพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 คำว่าป่าคุ้มครองก็หายไป และแทนที่ด้วยแนวคิดใหม่ของพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ หรือเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เหมือนเราแปลง คำว่า ป่าสงวนและคุ้มครอง ว่าหมายถึงการเก็บ การคุ้มครองด้วย แต่เมื่อมองพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ กลับกลายเป็นส่งเสริมให้มีการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน ซึ่งเนื้อหาของพระราชบัญญัติดี แต่ว่าเนื้อหาในการจัดการหรือการเอากฎหมายมาใช้ประโยชน์ อาจจะไม่ค่อยเข้มแข็ง ขณะนี้เมื่อพูดถึงป่าคุ้มครองหรือป่าอนุรักษ์ ไม่มีใครพูดถึงป่าสงวนแห่งชาติ แต่ถ้าอ่านพระราชบัญญัติหรือดูมาตราต่างๆ จะพบว่ามีการกระจายอำนาจ การกระจายผลประโยชน์ การใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนอยู่ค่อนข้างมาก ตรงส่วนนี้ดิฉันขอแลกเปลี่ยนความเห็น ถ้าเราจะคิดว่าพื้นที่คุ้มครองเป็นแค่เพียงเขตอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าคงไม่ใช่ ทั้งอาจารย์สุรเชษฐ์ และอาจารย์สุรพล กล่าวว่า การคุ้มครองหรือพื้นที่อนุรักษ์ที่เรากำลังพูดถึงอยู่นี้ น่าจะมีการจัดการระบบพื้นที่คุ้มครองใหม่ และให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างจริงจัง ปัญหาในวันนี้ คือ กฎหมายที่มีอยู่สนองวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองความหลากหลายทางชีวภาพหรือไม่ หรือเป็นเพียงแค่พยายามใช้กฎหมายให้ถูกต้อง หรือไม่มีใครพยายามแก้ไขปัญหา คงเป็นไปได้ที่นักวิชาการคนใดคนหนึ่งจะให้ความรู้ทั้งหมดที่เราอยากจะได้โดยเฉพาะเรื่องธรรมชาติ อีก 100 ปี ก็ไม่มีทางสำเร็จ แต่ที่น่าเสียดาย คือ สิ่งที่เราารู้แล้ว เรายังไม่ใช้จะไปชวนชวนหาหน่อไม้กรวมวิธานให้ครบทุกกลุ่มหรือครบทุกชนิดพันธุ์คงเป็นไปได้ แต่สิ่งที่มีอยู่ถูกนำมาใช้น้อยแค่นั้นเรารู้อยู่แล้วว่า ขณะนี้มีปัญหาในเรื่องพื้นที่อนุรักษ์กับการใช้ประโยชน์ซึ่งความเป็นจริงในอุทยานแห่งชาติเกือบทุกแห่งมีความขัดแย้งในพื้นที่เกี่ยวกับเรื่องนี้ เพราะฉะนั้นเราดึงเอาสิ่งที่รู้เหล่านั้นมาช่วยในการทำงานดีกว่า พยายามหาเป้าหมายของการจัดการว่าตรงไหนที่จะอนุรักษ์ให้เกิดชนิดพันธุ์ที่ต้องการ หรือให้เกิดความหลากหลายที่คงอยู่ได้หรือไม่ ประเทศไทยเหมือนคนติดกระดุมสี่เม็ดมาตลอด กระดุมข้างหนึ่ง คือ ภาคราชการที่มองแต่ทรัพยากร กระดุมอีกข้าง คือ ความเป็นจริง ชายเสื้อจึงไม่เท่ากัน นั่นคือความขัดแย้งเป็นไปได้หรือไม่ที่เราจะเริ่มคิดกัน ปล่อยกระดุมสี่ออกก่อน แล้วช่วยกันกลัดใหม่ นั่นคือส่วนที่สนับสนุนความคิดของอาจารย์สุรเชษฐ์ และอาจารย์สุรพล และหลายๆ ท่านในที่นี้น่าจะเห็นด้วยกันว่า น่าจะทบทวนได้แล้วว่า ระบบพื้นที่คุ้มครองของเราสมบูรณ์หรือบกพร่องตรงไหน

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

นายสมนึก บุญเกิด :

ผมทำงานเกี่ยวกับนิเวศวิทยาการผสมเกสร และที่ผ่านมาพบว่าจำนวนผึ้งลดลงไปเรื่อยๆ และที่ผ่านมามีแมลงผสมเกสรลดลงทุกปี เนื่องจากการขาดความรู้ความเข้าใจของผู้ตีผึ้งและการทำการเกษตรทำให้ป่าในภาคที่มีจำนวนต้นกล้วยน้อยลงไปทุกที พวกผึ้งป่าอพยพไปเรื่อยๆ จากป่าดิบไปป่าชายเลนไปป่าปลูก แล้วก็หมุนเวียนอยู่อย่างนี้ เรื่องการตีผึ้งเป็นเรื่องที่นำวิตกกังวล เพราะเกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ของป่าชุมชน คิดว่าเป็นโครงการในอนาคตที่ควรพิจารณา เรื่องของงบประมาณก็อยากจะขอให้กรมอุทยานแห่งชาติ และกรมทรัพยากรทางทะเลฯ สำรวจว่าอุทยานแห่งชาติแต่ละแห่งของท่าน ขาดข้อมูลด้านไหน และมีใครทำอยู่บ้าง ผ่ากรเรียนผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้มีอำนาจ พิจารณาด้วย

นายอุดม ปาติยเสวี :

เรื่องงบประมาณการดำเนินการในพื้นที่คุ้มครอง พื้นที่อนุรักษ์ คงไม่ต้องใช้อะไรมากมายเพราะเป็นเรื่องของการลงไปทำความเข้าใจไปพบปะชาวบ้าน ให้ชาวบ้านเข้าใจบทบาทของวิถีชีวิตของตัวเอง แล้วสามารถปรับปรุงวิถีชีวิตให้เข้ากับธรรมชาติ ให้ตระหนักว่าอยู่ได้อย่างยั่งยืนโดยอาศัยธรรมชาติ ไม่จำเป็นต้องซื้อเครื่องมือ ซื้อเฮลิคอปเตอร์ ฯลฯ ให้สิ้นเปลือง

นายวิชิต พัฒนโกศัย :

เรื่องของการตีผึ้ง ในอนาคตเขตอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า และป่าอนุรักษ์ทุกแห่ง จะห้ามในเรื่องของการตีผึ้งอยู่แล้ว ถ้าตีจะถูกจับอย่างแน่นอน ซึ่งจะสามารถดูแลอนุรักษ์ได้ในระดับหนึ่ง

เรื่องของงบประมาณ ในส่วนของกรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช ในปีงบประมาณ 2547 เราได้รับงบประมาณในเรื่องของการดำเนินงานบริหารจัดการด้านอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ แบบบูรณาการ ประมาณ 100 ล้านบาท อะไรที่เป็นส่วนสำคัญที่สามารถติดต่อทางมหาวิทยาลัยได้ ผมก็จะประสานโดยตรง

ผศ.ดร. กัณทริย์ บุญประกอบ :

อุทยานแห่งชาติเหมือนเป็นโกดังที่เก็บความหลากหลายทางชีวภาพไว้ แต่เรายังไม่ค่อยรู้ว่าโกดังมีอะไรอยู่บ้าง ถึงแม้ว่าเราจะพูดว่านักอนุกรมวิธานไม่พอก็ตาม แต่ต้องทำต่อไปเรื่อยๆ อย่างจริงจังแล้วทางกรมอุทยานแห่งชาติฯ หรือกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมน่าจะมีแผนแม่บท (master plan) ในเรื่องนี้ แล้วทำเป็นเครือข่ายร่วมกับมหาวิทยาลัย ใครมีความเชี่ยวชาญด้านไหนก็ทำด้านนั้น ทุกอย่างจะได้เป็นรูปเป็นร่างขึ้น

ผศ. สุรเชษฐ์ เขษรุมาส :

ผมเห็นด้วยอย่างมากที่อาจารย์กัณทริย์พูดถึงว่าน่าจะมีกลุ่มย่อยของความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศไทยเหมือนอย่างที่อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพมีกลุ่มย่อย ซึ่งควรจะมองการทำเครือข่ายของสถาบันวิชาการในเรื่องของเครือข่ายความหลากหลายทางชีวภาพ ในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ รวมถึงเครือข่ายที่เชื่อมโยงไปสู่ชุมชนต่างๆ

นางปิยทิพย์ เอี้ยวพาณิชย์ :

ไม่เคยทราบว่ามีแมลงผสมเกสรลดน้อยลง ทำให้รู้สึกตกใจเหมือนกัน ข้อมูลดังกล่าวน่าจะถูกระตุ้นให้เกิดการสร้างความร่วมมือ ถ้าอย่างไรจะขอติดต่ออาจารย์อีกครั้ง เพราะมีโครงการที่ลุ่มน้ำสงคราม ซึ่งเป็นพื้นที่คุ้มครอง และมีการทำในเรื่องของป่าด้วย และจะขอคุยกับอาจารย์อีกครั้งในเรื่องของข้อมูลและการทำงานในอนาคต

ดร. สุจิตรา จางตระกูล :

ขอเรียนถามคุณอุดม ที่บรรยายถึงป่าที่อุดมสมบูรณ์ของหมู่เกาะพระทองทั้ง 3 เกาะ อยากถามว่าพื้นที่ที่เป็นพื้นที่ป่าธรรมชาติ ที่ไม่ได้เป็นป่าปลูกนี้มีอัตราเท่าไร แล้วความหลากหลายของป่ายังมีอยู่หรือไม่ หรือถูกรบกวนด้วยชนิดพันธุ์ใดชนิดพันธุ์หนึ่งแล้ว

นายอุดม ปาติยเสวี :

ภายในเกาะทั้ง 3 เกาะ เป็นป่าดิบชื้น และยังมีไม้ใหญ่อยู่ ได้แก่ ไม้เต็ง ไม้รัง เคยถูกทำลายบ้าง แต่องค์การบริหารส่วนตำบลและชาวบ้านเข้ามาช่วยกันดูแล ขณะนี้เริ่มมีประชาชนเข้าไปอาศัยประมาณสิบครัวเรือน ในพื้นที่เกาะพระทองส่วนใหญ่เป็นไม้เสม็ดขาว ส่วนในเกาะคอเขาเป็นป่าดงดิบเฉพาะบนยอดสูง ในพื้นที่ราบส่วนมากเป็นสวนยางพารา สวนมะพร้าว และมะม่วงหิมพานต์ เกาะคอเขาเป็นเกาะเดียวที่ไฟฟ้าเข้าถึง มีความเจริญ มีรถยนต์วิ่งรอบเกาะ ซึ่งยากต่อการจัดการเหมือนกัน แต่เกาะระและเกาะพระทองยังคงค่อนข้างห่างไกลความเจริญ ชาวบ้านมีใจอนุรักษ์เองเนื่องจากเห็นตัวอย่างจากเกาะคอเขาแล้ว ไม่อยากให้เป็นอย่างนั้น ป่าชายเลนส่วนใหญ่เป็นไม้โกงกาง อยู่ไม่ห่างจากแผ่นดินใหญ่มากนัก แต่เนื่องจากเคยเป็นพื้นที่ให้สัมปทาน ทำให้ป่าเลนขาดความอุดมสมบูรณ์ไปค่อนข้างมาก โดยหลังจากที่หมดสัมปทานแล้วได้เข้าไปปลูกเพิ่ม

นายวิจิต พัฒนโกศัย :

เกาะระและเกาะพระทองเป็นพื้นที่ที่ทางกรมอุทยานแห่งชาติ เตรียมประกาศเป็นอุทยานแห่งชาติ แต่ปรากฏว่ามีราษฎรเข้าไปยึดถือครอบครองอยู่ ขณะนี้เรากำลังแก้ปัญหาอยู่ ฉะนั้นกรมอุทยานแห่งชาติจึงมีข้อมูลชนิดป่า สภาพป่า พื้นที่เท่าไร อย่างไร สามารถสอบถามได้

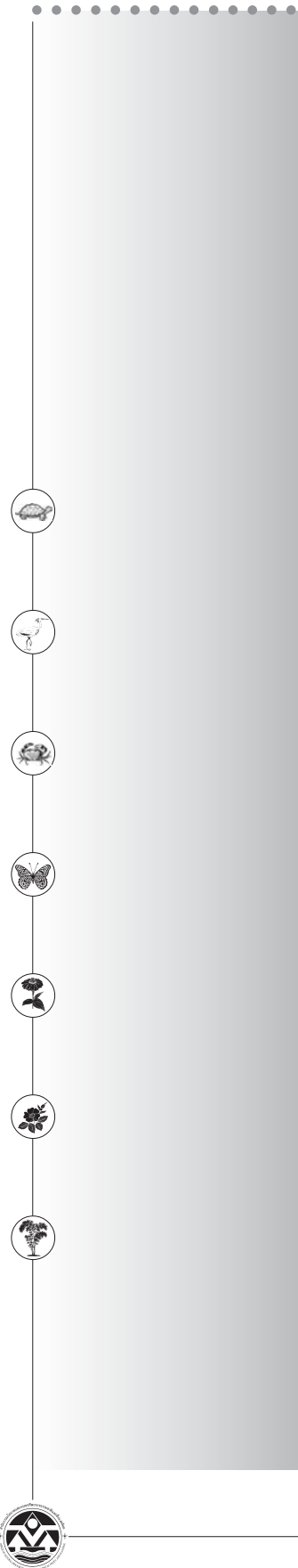
ดร. สุจิตรา จางตระกูล :

ตามที่บรรยายว่าองค์ประกอบของ IUCN มีคณะกรรมการรวม 6 คณะ และทั้ง 6 คณะ เน้นทางการจัดการระบบนิเวศ สิ่งแวดล้อม และการศึกษา แต่ถ้ามองถึงการอนุรักษ์ตามอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ ต้องมี 3 ระดับ คือ ชนิดพันธุ์ พันธุกรรม และระบบนิเวศ แต่เท่าที่ดูรู้สึกว่าจะขาดการจัดการด้านชนิดพันธุ์ และพันธุกรรม จึงน่าจะต้องการหรือด้านนี้จะได้ครอบคลุม อีกเรื่อง คือ สมาชิกของ IUCN มีหลายประเทศ จึงอยากทราบว่าการประเมินผลหรือไม่ว่าการที่ IUCN มีการวางแผนระดับนานาชาติ ผลที่ได้ต่อสมาชิกรวมถึงประเทศไทยมีอะไรบ้าง ขอให้ยกตัวอย่างผลสำเร็จ และที่คุณปิยะทิพย์บอกว่าป็นนักวิชาการคนเดียวที่ทำงานในด้านนี้ จึงสงสัยว่า ทำไมถึงมีคนเดียว เป็นเพราะว่างบประมาณจำกัดหรือหาคนไม่ได้ แต่คิดว่าบุคลากรที่จะไปช่วยคุณปิยะทิพย์น่าจะมียุ่จำนวนมาก

นางปิยะทิพย์ เอียวพาณิชย์ :

เป็นคำถามที่ตรงใจ ที่ถามว่า IUCN ทำอะไรให้ประเทศไทยบ้าง ซึ่ง IUCN มีการจัดการด้านชนิดพันธุ์กับพันธุกรรมใน Species Survival Commission ซึ่งเป็นคณะกรรมการที่เก่าแก่ และระดมความคิดเห็นจากทุกสาขาวิชา แต่จะมีการดำเนินกิจกรรมมากในภูมิภาคอื่นที่ไม่ใช่ทวีปเอเชีย ผู้แทนของประเทศไทยส่วนใหญ่เป็นด้านสัตว์ไม่ใช่พืช เช่น อาจารย์จาร์จินต์ นภีตะภักดิ์ อยู่ในกลุ่มสัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก จากที่ติดตามข่าวสาร มีแต่การจัดการด้านชนิดพันธุ์ แต่อาจจะมียุ่กับพันธุศาสตร์อยู่ในกลุ่มด้วย เพราะว่าการที่จะอนุรักษ์ชนิดพันธุ์ใด ๆ คงต้องศึกษาพันธุกรรมด้วย แต่อย่างที่คุณสุจิตราว่า ถ้าเราจะเน้นให้เกิดคณะทำงานที่เฉพาะในด้านนี้ได้ก็คงจะเป็นการดี ต้องขอโทษที่ไม่ได้ติดตามในเรื่องนี้ เพราะเนื่องจากส่วนใหญ่ดูเรื่องการจัดการ

ส่วนในเรื่องที่ว่า IUCN ทำอะไรให้กับประเทศไทยบ้าง คุณหมอบุญส่ง ติดต่อไปทาง IUCN แล้ว IUCN จึงเชิญผู้เชี่ยวชาญจาก US Park Service มาทำงานในเมืองไทย นั่นคือ สิ่งไทยได้จาก IUCN ในช่วง 40 กว่าปีที่แล้ว เพราะฉะนั้นจึงค่อนข้างได้ต้นแบบมาจากสหรัฐอเมริกา ณ ขณะนั้นยังไม่ได้

ยึดเรื่อง community based จึงเป็นลักษณะที่นำมาใช้โดยไม่ได้ดัดแปลง หลังจากนั้นการจัดการเรื่องพื้นที่อนุรักษ์ในประเทศไทย ก็ดำเนินต่อมา โดยที่ IUCN เชิญผู้แทนของไทยไปประชุมกับ WCPA และในระดับเวทีโลก ได้แก่ World Park Congress แต่ไม่มีโครงการในเมืองไทย ยกเว้นโครงการเรื่อง Watershed Classification ที่เป็นเงินสนับสนุนจาก IUCN บางส่วน ที่มีผู้เชี่ยวชาญผ่านเครือข่ายของ IUCN เข้ามาในประเทศไทย และก็มีงบประมาณบางส่วนให้ทำการศึกษารูปแบบของพื้นที่ชุ่มน้ำ

IUCN มีส่วนช่วยประเมิน Thai Forestry Master Plan ที่ทางรัฐบาลฟินแลนด์ให้รัฐบาลไทยมาทำเมื่อ 10 ปีที่แล้ว หรือว่าส่งผู้เชี่ยวชาญมาช่วยกันทำในเมืองไทย แต่แผนนี้ไม่ผ่านคณะรัฐมนตรี จากนั้น IUCN จึงถูกเชิญมาจากรัฐบาลฟินแลนด์ให้มาดูว่าทำไมถึงล้มเหลว และที่ถามว่าทำไมถึงมีดิฉันเป็นเจ้าหน้าที่คนไทยด้านวิชาการคนเดียวที่ทำงานในส่วนสำนักงานเลขานุการ (Secretariat body) แต่ที่จริงมีคนไทยทำงานในด้านอื่นๆ อยู่ และเป็นข้อจำกัด คือ เมื่อ 10 กว่าปีที่แล้ว ดิฉันยังทำงานที่กรมป่าไม้ ทำหน้าที่จ่ายเงินค่าสมาชิกยังไม่ทราบเลยว่ามีสำนักงาน IUCN ตั้งอยู่ที่สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย (AIT) ปัญหาของเมืองไทย คือ ผู้สนับสนุนทุน (donor) ให้ความสนใจแต่ไม่ได้ให้เป็นทุน โดยเอาไปให้ประเทศที่ด้อยพัฒนาว่า เช่น ลาว เวียดนาม เขมร ซึ่งทั้งสามประเทศก็มีสำนักงาน IUCN ประจำอยู่

มีสิ่งหนึ่งที่เป็นเหตุผลให้ดิฉันลาออกจากกรมป่าไม้ คือ System Plan ที่อาจารย์สุรพล ย้ำถึงการแก้ปัญหาการจัดการพื้นที่คุ้มครองที่ซับซ้อนยุ่งยาก ซึ่งถ้าทำงานอยู่ในกรมป่าไม้จะไม่สะดวก จึงคิดว่าถ้าออกไปอยู่ IUCN น่าจะทำอะไรได้มากกว่า แต่เมื่อทำข้อเสนอโครงการนี้ แล้วเสนอไปที่ผู้สนับสนุนทุน แต่ผู้สนับสนุนทุนไม่ให้ทุนสนับสนุนสำหรับการทำเรื่องอนุรักษ์ในเมืองไทยอีกแล้ว นอกจากรัฐบาลจะช่วยเหลือหนึ่ง หรือหาผู้สนับสนุนทุนอื่นร่วม แต่ผู้สนับสนุนทุนเหล่านั้นจะเน้นในเรื่องของการยกระดับความยากจน ไม่ได้ทำในแง่ความคิดหรือกรอบการดำเนินงานด้านอนุรักษ์ในเมืองไทย จึงคิดว่าเป็นไปได้หรือไม่ที่จะใช้งบประมาณรัฐบาลเอง และ IUCN เข้าไปมีส่วนในเรื่องของวิชาการ

ดร. สุจิตรา จางตระกูล :

ขอเรียนถามอาจารย์สุรพล ว่าบทบาทที่ทางมูลนิธิ ประสบความสำเร็จในการช่วยกระบวนการคุ้มครองหรืออนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพที่เป็นรูปธรรมและเด่นชัดมีอย่างไรบ้าง

นายสุรพล ดวงแข :

รูปธรรมคงต้องมองเรื่องพื้นที่ กิจกรรม เช่น เรื่องการศึกษาเรื่องชุมชนกะเหรี่ยงในด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ในด้านการเชื่อมต่อระหว่างความหลากหลายทางวัฒนธรรมกับการดำรงอยู่ของความหลากหลายทางชีวภาพ และในเรื่องของพื้นที่ buffer zone มีการบุกเบิกที่ห้วยขาแข้ง เมื่อ 15 ปีที่แล้ว และพัฒนาเป็นบ้านอนุรักษ์ที่วังน้ำเขียว และปัจจุบันที่มีกระทิง 60 ตัว ที่เขาแผงม้า นี่เป็นพัฒนาการ 15 ปี ขณะนี้เราทำพื้นที่ตัวอย่างที่อ่าวปัตตานี เรื่องอนุรักษ์ทะเล และกำลังประสานกับกรมทรัพยากรทางทะเลฯ และในเร็ว ๆ นี้จะมีอะไรออกมาอีกหลายเรื่อง

ดร. สุจิตรา จางตระกูล :

จากที่ฟังวันแรกถึงวันนี้ หากกล่าวถึงบุคลากรที่ขาดมักจะกล่าวถึงแต่พนักงานกอนุกรมวิธาน เท่านั้น แต่จริงๆ แล้วจะต้องมีนักนิเวศวิทยา และ นักพันธุศาสตร์ และมีใช้แค่พัฒนาและสร้างขึ้นมา แต่ต้องมีงานมีตำแหน่งให้ทำด้วย จึงอยากฝากให้รัฐบาลเห็นความสำคัญตรงนี้ด้วย

ผศ. สุรเชษฐ์ เขษรฐมาส :

ผมถือว่าคุณปิยทิพย์ได้สรุปบทบาทของ IUCN ที่มีต่อประเทศไทยที่ผ่านมาแล้ว ขอให้วิทยากรที่เหลือทั้งสามท่าน สรุปตามประเด็นและสำคัญ

นายอุดม ปาติยเสวี :

ในเรื่องข้อตกลงระหว่างประเทศ ในระยะหลังเราได้นำแบบอย่างจากต่างประเทศมาใช้ เช่น กฎหมายทางทะเล เรื่อง Ocean Government ซึ่งมีเรื่องของการจัดการพื้นที่ชายฝั่ง (Coastal Zone Management), การจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมชายฝั่ง และสุดท้ายเรื่อง Large Marine Ecosystem ซึ่งตรงนั้นคงจะทำความเข้าใจได้ง่าย Coastal Zone Management ครั้งหลังสุดได้ทำโครงการ Coastal Habitat and Resources Management (CHARM) ขึ้นมา โครงการนี้ได้รับความช่วยเหลือจากสหภาพยุโรป (EU) ขณะนี้เป็นปีแรกของการดำเนินโครงการ ซึ่งยังไม่ทราบว่าจะดำเนินงานไปทางไหนดี

มีคำถามว่าเกาะพระทองซึ่งเป็นพื้นที่นาร่องจะใช้เป็นรูปแบบที่จะนำไปใช้ในที่อื่นๆ ได้หรือไม่ เรื่องของการอนุรักษ์ในพื้นที่หนึ่งอาจจะเหมาะในพื้นที่หนึ่งๆ ไม่ใช่กับทุกๆ พื้นที่ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพภูมิศาสตร์ระบบนิเวศ สภาวะสังคม เศรษฐกิจ ขนบธรรมเนียมประเพณีของชุมชนที่อยู่ในบริเวณนั้น อย่างไรก็ตามอย่าไปยึดติดกับรูปแบบ หรือหาความหมายของการควบคุมพื้นที่อนุรักษ์ แต่ควรคิดว่าทำอย่างไรที่จะร่วมมือกันแล้วลงไปจัดการ โดยสร้างความตระหนักในชุมชน และประชาชนได้มากที่สุด เพราะมีเครื่องมืออุปกรณ์ และเจ้าหน้าที่จำนวนจำกัด อาจดูแลไม่ทั่วถึง ต้องฝากให้ชุมชนและชาวบ้านช่วยดูแล

นายวิจิต พัฒนโกศัย :

เรื่องการบริหารจัดการเรื่องความหลากหลายทางชีวภาพในส่วนของกรมอุทยานแห่งชาติ ขอเรียนว่าเราทราบปัญหาทั้งหมด และได้กำหนดมาตรการแล้วทุกอย่าง เพียงขาดการนำมาปฏิบัติ แต่ต่อไปนี้คงสร้างความมั่นใจให้ทุกฝ่ายได้ เพราะกรมอุทยานแห่งชาติ จะเข้าไปดำเนินการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งหมด เพื่อดำเนินการให้สำเร็จตามเป้าหมาย เพียงขอให้ทุกฝ่ายร่วมดำเนินการด้วยกัน อย่าปล่อยให้กรมอุทยานแห่งชาติ เป็นผู้ปฏิบัติเพียงข้างเดียว เพราะสมมตินี้เป็นของทุกคนในชาติ ยกตัวอย่างการดำเนินงานของมูลนิธิ ที่สะท้อนให้เห็นถึงความไม่เข้าใจกันระหว่างประชาชนกับกรมป่าไม้ในอดีต ขอให้ทุกฝ่ายมั่นใจได้ว่าเรามาทำงานร่วมกัน แล้วการอนุรักษ์คุ้มครองความหลากหลายทางชีวภาพในประเทศจะสำเร็จ

นายสุรพล ดวงแข :

ที่อาจารย์สุรเชษฐ์ตั้งประเด็นไว้ว่าอยากเห็น NGOs เข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ คำว่า NGOs คือ องค์กรที่ไม่ใช่รัฐบาลนั้นหมายความว่า เป็นกลุ่มความคิดอย่างมูลนิธิ เราคิดว่าเราเป็นกลุ่มคนที่มีความคิดและติดตามเรื่องต่างๆ มูลนิธิ นั้นเกิดมาจากนโยบายสมาคม ซึ่งประธานคือ นายแพทย์บุญส่ง เลขะกุล ท่านติดตามเรื่องอนุรักษ์ในประเทศมาตั้งแต่ยังไม่มีการบัญญัติอะไรเลย เพราะฉะนั้นการส่งทอดตรงนี้ทำให้เราติดตามต่อไป และมีคนหลายคนอยู่ในส่วนราชการ ในกรมป่าไม้ มีอะไรก็มาบอกกัน มีอะไรก็ช่วยกันค้นหา มูลนิธิ มีหน้าที่สะท้อนภาพออกไปสู่สาธารณะ โดยมีวัตถุประสงค์ในการกลั่นกรองและเป็นที่พึ่งของสังคมที่จะชี้ให้เห็นว่าอะไรถูกอะไรผิด มูลนิธิ ทำงานเชื่อมโยงกับนโยบายหลายเรื่องด้วยกัน มีการระดมความคิดเห็นจากหลากหลายความคิด และค่อนข้างอิสระจากอำนาจการครอบงำทั้งหลาย เพราะฉะนั้นตรงนี้ถือเป็นโอกาสในการเริ่มต้นความคิดใหม่ๆ คือ หลายโครงการที่ทำมาจากหลายความคิดแล้วเราก็ตกลงทำ อย่างเช่นโครงการที่เขาแวงม้า ซึ่งรูปแบบมาจากการดำเนินงานของมูลนิธิ ที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง เราพยายามให้ชาวบ้านเข้าใจว่าป่าสำคัญอย่างไร แล้วเราก็เรียนรู้และปรับปรุงเรื่อยมา จนเกิดความร่วมมือดังที่เป็นตัวอย่าง เพราะฉะนั้นเรื่องของ NGOs หรือเรื่องของสมาคมหรือมูลนิธิต่างๆ ล้วนเป็นเรื่องที่สังคมที่เจริญแล้วจะมีมากขึ้น เพราะปัญหามีหลายเรื่องและมีคนสนใจเฉพาะเรื่องมากขึ้น สิ่งเหล่านี้จะเป็นที่พึ่งของสังคม เช่น เรื่องของการบริโภค ผู้บริโภคต้องฟังว่าองค์กรที่เกี่ยวข้องกับผู้บริโภคเข้าไปตรวจสอบอะไร ให้ผู้บริโภคได้ประโยชน์บ้าง ส่วนเรื่องอนุรักษ์อาจจะยังไม่ถึงตัวคนโดยตรง แต่อย่างน้อยที่สุดขณะนี้หลายเรื่องเริ่มชัดขึ้น เพราะเรื่องการอนุรักษ์เป็นเรื่องระยะยาว เป็นเรื่องของการรักษาสมดุลของสิ่งแวดล้อมเพื่อประโยชน์ระยะยาวของมนุษย์

กรมป่าไม้ไม่มีแนวคิดว่าจะไม่เป็นสมาชิก IUCN ซึ่งตรงนี้ผมไม่เห็นด้วย เพราะ IUCN เป็นเวทีของนักวิชาการ ประเทศไทยมีหลายคนเป็นสมาชิก ถ้าเราติดตามและเรานำปัญหาของเราเข้าสู่ที่ประชุม ก็เป็นโอกาสที่จะผลักดันปัญหาไปสู่ข้อสรุป และ IUCN ทำเอกสารจำนวนมาก มีรายงานเกือบทุกเรื่อง ทุกองค์การภายใต้องค์การสหประชาชาติจะใช้ข้อมูลของ IUCN ฉะนั้นเป็นโอกาสของเราที่จะเตรียมพร้อมที่จะนำเสนอ แต่ถ้าเราไม่ติดตามเราก็จะเสียโอกาส เปรียบเสมือนเรามีห้องสมุดแล้วไม่อ่านหนังสือในห้องสมุด ก็ไม่รู้ว่าจะมีห้องสมุดไว้ทำไม แต่ถ้ามีห้องสมุดแล้วรู้จักใช้ก็จะทำให้เกิดความรู้มากมาย IUCN จึงเป็นช่องทางและเวที และการประชุมของ IUCN มีส่วนสำคัญต่อแหล่งเงินทุนขนาดใหญ่ อย่างเช่น World Bank และแหล่งเงินทุนอีกหลายทุนในประเทศต่างๆ อย่างมาก นี่เป็นประสบการณ์จากที่ทางมูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าและพรรณพืชเป็นสมาชิกมากกว่า 20 ปี ผมจึงไม่อยากจะเสียโอกาสนี้

ผศ. สุรเชษฐ์ เขษรฐมาส :

ท่านรองอธิบดีได้พูดชัดเจนแล้วว่าทางกรมอุทยานแห่งชาติ ยังเป็นสมาชิกของ IUCN อยู่ ผมคิดว่าท่านผู้มีเกียรติที่เคารพได้รับฟังเนื้อหาสาระขององค์การที่มีบทบาทในเรื่องของการคุ้มครองและการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ ท่านที่คลุกคลีกับวงการคงมองภาพทะเลปฎูปรังว่า ขณะนี้อะไรอยู่ที่ไหน มีประเด็นอะไร กำลังทำอะไรอยู่ แต่หลายท่านที่อาจจะไม่คุ้นกับวงการนี้ก็จะได้รับความรู้ความเข้าใจที่ท่านสามารถนำไปศึกษาต่อ ซึ่งแหล่งที่ท่านจะได้เรียนรู้เรื่องพื้นที่คุ้มครองและการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพมีหลายแหล่งด้วยกัน แนนอนสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นแหล่งข้อมูลแหล่งหนึ่ง นอกจากนี้ยังมีกรรวบรวมนโยบายและพระราชบัญญัติต่างๆ รวมถึงข้อตกลงหรือแนวคิดที่เกี่ยวข้องพอสมควร ผมเองก็เป็นส่วนหนึ่งที่รับข้อมูลจากสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เอามาใช้ประโยชน์ในการสอนที่มหาวิทยาลัยและใช้เป็นแนวทางให้บัณฑิตทำวิจัย นอกจากนี้กรมอุทยานแห่งชาติ ก็มีข้อมูลมากพอสมควร ถ้าอยากเรียนรู้อะไรเกี่ยวกับต่างประเทศ โครงการที่ IUCN เคยทำให้ประเทศก็มีข้อมูล โครงการที่คุณนิยทียัพุดมายังไม่ใช้ทั้งหมด เพราะคุณนิยทียัพุดเข้ามาที่หลัง เช่น โครงการอนุรักษ์ช้างที่เขาค้อใหญ่ ซึ่งมูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าฯ ร่วมกับสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้มีส่วนร่วมในด้านวิชาการในการช่วยงานวางแผนแม่บทซึ่งเป็นแผนแม่บทฉบับแรกสำหรับพื้นที่คุ้มครองในประเทศไทย IUCN ได้วางรากฐานมาให้และมีโครงการย่อยอีกหลายโครงการ ผมไม่อยากให้มองว่าเราเสียเงินให้ IUCN ในฐานะสมาชิกแล้วเราได้ประโยชน์อะไร อย่างที่อาจารย์สุรพลพูดว่า IUCN เป็นเวทีที่ต่อสู้ด้านความคิดหรือแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจร่วมกัน ถ้าพลาดตรงจุดนี้ก็น่าเสียดายเหมือนกับที่ยังไม่ได้เป็นภาคีของอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ โอกาสของเราลดน้อยลงทุกที แทนที่จะได้ กลับไม่ได้ ผมคิดว่าคณะวนศาสตร์ก็มีข้อมูลที่เกี่ยวข้องเรื่องนี้ ผมยินดีที่จะให้ข้อมูลและเอกสารไปค้นคว้าเพิ่มเติม ถ้าเราจะจัดการพื้นที่อนุรักษ์หรือพื้นที่คุ้มครองต้องระดมความคิดทั้งในกลุ่มที่นักวิชาการ นักจัดการ นักบริหาร มาตกลงร่วมกัน โดยมีประเด็น 3 ข้อ ในเรื่องการบริหารจัดการพื้นที่คุ้มครอง ดังนี้

* ขยายพื้นที่อนุรักษ์ให้สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพระบบนิเวศในประเทศไทยให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้

* ต้องเพิ่มขีดความสามารถในการบริหารจัดการ และใช้ประโยชน์พื้นที่คุ้มครองอย่างดีที่สุด เรื่องนี้มีเรื่องของกฎหมายเข้ามาเกี่ยวข้อง เรามีกฎหมายอยู่หลายฉบับ แต่ข้อสำคัญ คือ กฎหมายบางฉบับล้าสมัย เช่น พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 ไม่มีตรงไหนกล่าวถึงการท่องเที่ยวหรือความหลากหลายทางชีวภาพหรือชุมชนและการพัฒนาอย่างยั่งยืน แต่ผมไม่อยากให้กลับไปแก้พระราชบัญญัติโดยไม่มองถึงนโยบายที่แท้จริง แต่ในขณะนั้นนโยบายยังไม่ชัดเจน แต่ทางสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรฯ ได้เดินล่วงหน้าไปแล้วในเรื่องการทำแผนปฏิบัติการ (action plan) เรื่องนโยบาย มาตรการ และแผนการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน พ.ศ. 2546-2550 นโยบายต้องมีการทบทวน (review) และปรับให้ทันสมัยตลอดเวลา ขณะนี้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้มีการแตกแขนงเป็นกรมต่างๆ ซึ่งครอบคลุมงานทุกกระเปาะด้านของงานด้านทรัพยากรใน

ประเทศไทย ซึ่งถือว่าได้มีการพัฒนาปรับปรุงไปในระดับหนึ่ง เรื่องการปรับประเภทของพื้นที่อนุรักษ์เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงเสียใหม่ และเรื่องการจัดทำแผนระบบพื้นที่อนุรักษ์ (protected area system plan) เพื่อให้เป็นตัวชี้แนะว่าจะมีการบริหารจัดการพื้นที่อนุรักษ์แต่ละประเภทอย่างไร ตั้งแต่อนุรักษ์เข้มข้นสุดจนกระทั่งอนุรักษ์เบาบางสุด ในขณะที่เดียวกันจากตรงนี้จะชี้ให้เห็นว่า การใช้ทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพที่มีอยู่จากการอนุรักษ์เข้มข้นสุดไปเบาบางสุด ไปในทิศทางที่เป็นกรอบเชื่อมโยงกันหมด ขณะนี้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืชของงานอนุรักษ์ทั้งหมดในส่วนที่เป็นเชิงบวก

* การบริหารจัดการพื้นที่คุ้มครองและอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างมีประสิทธิภาพต้องก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมจากสังคมทุกกลุ่ม ตามที่วิทยากรทุกท่านเห็นร่วมกันว่า ต้องเปิดให้คนทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการรับผิดชอบ นี่เป็นเรื่องสำคัญมีการระบุถึงเรื่องนี้ในพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ก็ระบุถึงการเป็นเจ้าของทรัพยากร ล่าสุดกฎหมายรัฐธรรมนูญที่เป็นกฎหมายแม่ก็ได้เน้นเรื่องของความโปร่งใสในการเข้าถึงข้อมูลและเรื่องสิทธิขั้นพื้นฐานของการดูแลและใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และล่าสุด ปี พ.ศ. 2544 คือ นโยบายของรัฐบาลได้แถลงในรัฐสภาโดยกล่าวถึงการมีส่วนร่วม แต่ปัจจุบันกลไกที่ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมยังไม่เกิดขึ้น

<http://chm-thai.onep.go.th>

รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุม

รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุม

ชื่อ ตำแหน่ง

สำนักนายกรัฐมนตรี

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี	
นายสมบุญ สังข์บุญชู	ผู้อำนวยการกลุ่มประมวลผลข้อมูลมติคณะรัฐมนตรี
นางสมสมร มังคณพันธ์ุ	ผู้อำนวยการกลุ่มงานคอมพิวเตอร์ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
นายดารากร เจียมวิจักขณ์	เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน

วุฒิสภา

นางเตือนใจ ดีเทศน์	สมาชิกวุฒิสภา จังหวัดเชียงราย
--------------------	-------------------------------

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

นายกิตติพงศ์ สุเรนทร์รังสิกุล	เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน
-------------------------------	----------------------------------

กรมพัฒนาที่ดิน

นายมนู ศรีขจร	นักวิชาการเกษตร
---------------	-----------------

สำนักงานปศุสัตว์ที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

นายชาญชาย อุดมธนาภรณ์	กองแผนงาน
-----------------------	-----------

กรมวิชาการเกษตร

นายสุไรกร สังขสุบรรณ	ฝ่ายการค้าพืชตามอนุสัญญาฯ กองคุ้มครองพันธุ์พืช
นางเยาวนุช หงษรานนท์	สำนักงานวิจัยพัฒนาเทคโนโลยีชีวภาพ
นางอัญชลี เชียงกุล	สำนักงานวิจัยพัฒนาเทคโนโลยีชีวภาพ
นายสงกรานต์ จิตรากร	สำนักงานวิจัยพัฒนาเทคโนโลยีชีวภาพ
นางสามสุข ศรีจักรวาท	สำนักงานวิจัยพัฒนาเทคโนโลยีชีวภาพ
น.ส. ภัทธิยา สุทธิเชื่อนาค	สำนักงานวิจัยพัฒนาเทคโนโลยีชีวภาพ

กรมส่งเสริมการเกษตร

นางพัชรี มีนะเกษิษฐ์	ผู้อำนวยการส่วนบริหารศัตรูพืช
----------------------	-------------------------------

กรมป่าไม้

นายประกิตต์ ดาราสว่าง	สำนักส่งเสริมการปลูกป่าเศรษฐกิจ
น.ส. วาทีณี ทองเชตุ	สำนักวิจัยเศรษฐกิจและผลิตผลป่าไม้
นายคมสัน จันท์แรม	ส่วนส่งเสริมและจัดการป่าชุมชน

กรมประมง

นายอภิชาติ เต็มวิซชากร	สถาบันวิจัยและพัฒนาทรัพยากรประมงน้ำจืด
นางจุฑามาศ จิตลักษณ์	สถาบันวิจัยและพัฒนาทรัพยากรประมงน้ำจืด

ชื่อ ตำแหน่ง

ดร. ชวลิต วิทยานนท์	สถาบันวิจัยและพัฒนาทรัพยากรประมงน้ำจืด
ดร. วงศ์ปฐม กมลรัตน์	สถาบันวิจัยและพัฒนาทรัพยากรประมงน้ำจืด

กรมปศุสัตว์

นายจิรวุฒิ เข้มสวัสดิ์	ผู้อำนวยการกองอาหารสัตว์
นางเกียรติสุภักษ์ โททสวัสดิ์	กองอาหารสัตว์
นางศศิธร ถินนคร	ศูนย์วิจัยและพัฒนาอาหารสัตว์ นครราชสีมา
นางทัศนีย์ ชมพูจันทร์	สถาบันสุขภาพสัตว์แห่งชาติ
ดร. วนิตา กำเนิดเพชร	นักวิชาการสัตวบาล
	กองบำรุงพันธุ์สัตว์
นางจินตนา อินทรมงคล	นักวิชาการสัตวบาล
	กองบำรุงพันธุ์สัตว์

ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

นายทวีศักดิ์ วัฒนกุล	นักบริหาร 10
----------------------	--------------

กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ

นางดรุณี เอ็ดเวิร์ด	รองผู้อำนวยการศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ
ดร. มาลี สุวรรณอรรถ	ที่ปรึกษาศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีแห่งชาติ
ดร. นิพนธ์ เอี่ยมสุภามิต	ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ
น.ส. ชุติพร อรุณแสงสุรีย์	ผู้ช่วยนักวิจัยนโยบาย
สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย	
ดร. อภากรรัตน์ มหาพันธ์ุ	ศูนย์จุลินทรีย์
องค์การพิพิธภัณฑวิทยาศาสตร์แห่งชาติ	
นายจารุจินต์ นภิตะภัก	นักวิชาการ
นายธนาคม บัณฑิตวงศศิริตัน	นักวิชาการ

กระทรวงสาธารณสุข

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์สาธารณสุข

นางลีลาวดี แสงสุก	นักวิทยาศาสตร์การแพทย์
กรมพัฒนาแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก	
ดร. ชวลิต สันติภักดิ์รุ่งเรือง	นายแพทย์
โรงพยาบาลศูนย์เจ้าพระยาอภัยภูเบศร	
นางสุภาภรณ์ ปิติพร	เภสัชกรหญิง

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

น.ส. รำไพพรรณ แก้วสุริยะ	ผู้ช่วยผู้อำนวยการกองอนุรักษ์
	กองอนุรักษ์
คุณจัวร์รัตน์ คำเกิด	เจ้าหน้าที่ประสานงาน
	โครงการสิ่งแวดล้อม
	กองอนุรักษ์

สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว

น.ส. เบ็ญจา ตูอินันท์	นักพัฒนาการท่องเที่ยว
-----------------------	-----------------------

ชื่อ	ตำแหน่ง
กระทรวงการคลัง	
คุณจรรยา ยิ้มยี่น	ผู้อำนวยการส่วน งบประมาณ
นายวิจิต พิพัทธกุลกุล นางดวงตา ต้นโซ	ผู้อำนวยการกลุ่มยุทธศาสตร์ เจ้าหน้าที่วิเคราะห์ งบประมาณ
น.ส. วรภัทรา ภมรศิริ	เจ้าหน้าที่วิเคราะห์ งบประมาณ

กระทรวงการต่างประเทศ	
กรมองค์การระหว่างประเทศ	
นายสำเนียง เมืองนิล	เจ้าหน้าที่การทูต 7

กระทรวงมหาดไทย	
กรมการปกครอง	
น.ส. ภัทราวดี สุทธิธนกกุล	หัวหน้าฝ่ายพัฒนาคุณภาพ ชีวิตและสิ่งแวดล้อม
น.ส. รัญญา อาจหาญ	เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบาย และแผน

กระทรวงพาณิชย์	
กรมทรัพย์สินทางปัญญา	
น.ส. อูมาภรณ์ อารณพัฒน์พงษ์	นักวิชาการตรวจสอบ สิทธิบัตร

กระทรวงศึกษาธิการ	
กรมสามัญศึกษา	
ว่าที่ร้อยตรีปัญญา ฟิ่งกริม	ศึกษานิเทศน์
กรมวิชาการ	
นายเอนก รัตนปิยะภากรณ์	นักวิชาการศึกษา ศูนย์พัฒนาหนังสือ
กรมการศึกษาออกโรงเรียน	
นางศรีสุภรี จันทรศิลป์	นักวิชาการ ศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษา

มหาวิทยาลัย	
สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย	
นายชัยวัฒน์ อนันต์กาญจนาน	สำนักงานปลัด ทบวงมหาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหิดล	
นายมงคล แก้วเทพ	สำนักงานข้อมูลสมุนไพร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	
ดร. ทวีศักดิ์ ปิยะกาญจน์	ศาสตราจารย์กิตติคุณ หัวหน้าภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์
ศ.ดร. สิทธิวัฒน์ วงษ์ศิริ	ศาสตราจารย์กิตติคุณ หัวหน้าภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์
รศ.ดร. ประคอง ตั้งประพจน์กุล	ภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์
ดร. อาจอง ประทัดสุนทรสาร	ภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์
รศ. วิณา เมฆวิชัย	ภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์
ดร. อภินันท์ ไทยทอง	ภาควิชาพฤกษศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์
คุณสุชาดา วงศ์ภาษา	ภาควิชาพฤกษศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์

ชื่อ	ตำแหน่ง
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	
รศ.ดร. อุทิศ ภูฏินทร์	คณบดีคณะวนศาสตร์
ผศ. สุรเชษฐ์ เขษจุมาส	คณะวนศาสตร์
น.ส. ภัทธมาศ พานพุ่ม	คณะวนศาสตร์
นายขวัญชัย ดวงสถาพร	คณะวนศาสตร์
นายณรงค์ วีระไวทยะ	คณะประมง
นายวิวัฒน์ เสือสะอาด	ผู้อำนวยการบริหาร ศูนย์วิจัยควบคุมศัตรูพืช โดยชีววิธีแห่งชาติ

นายโกศล เจริญสม	ผู้ช่วยผู้อำนวยการบริหาร ศูนย์วิจัยควบคุมศัตรูพืช โดยชีววิธีแห่งชาติ
นางพิมพ์พรรณ สมมาตย์	เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบาย และแผน ศูนย์วิจัยควบคุม ศัตรูพืชโดยชีววิธีแห่งชาติ
รศ.ดร. จิตติมา อายุตตะกะ	หัวหน้าสถานีวิจัย ทรัพยากรชายฝั่ง สถาบันวิจัยและพัฒนาแห่ง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	
รศ. ไพฑูรย์ เล็กสวัสดิ์	ภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์

มหาวิทยาลัยบูรพา	
นายสมสุข มัจฉาชีพ	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะวิทยาศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	
นางอุษา กลิ่นหอม	ผู้อำนวยการ สถาบันวิจัยวลัยรุกขเวช

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี	
นายกนก ผลารักษ์	อาจารย์

มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์	
ผศ.ดร. อนุชิต ชินาจริยวงศ์	สำนักวิชาเทคโนโลยี การเกษตร

มหาวิทยาลัยนครสวรรค์	
นายพีรศักดิ์ ฉายประสาธ	หัวหน้าภาควิชา วิทยาศาสตร์การเกษตร คณะเกษตรศาสตร์

มหาวิทยาลัยขอนแก่น	
นายพิศาล ศิริธร	รองอธิการบดีฝ่ายวิจัยและ บริการวิชาการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี	
ดร. รังสรรค์ พาลพ่าย	สาขาเทคโนโลยีชีวภาพ

มหาวิทยาลัยรามคำแหง	
ผศ.ดร. สมนึก บุญเกิด	คณะวิทยาศาสตร์
ผศ.ดร. กัณฑ์รีย์ บุญประกอบ	คณะวิทยาศาสตร์

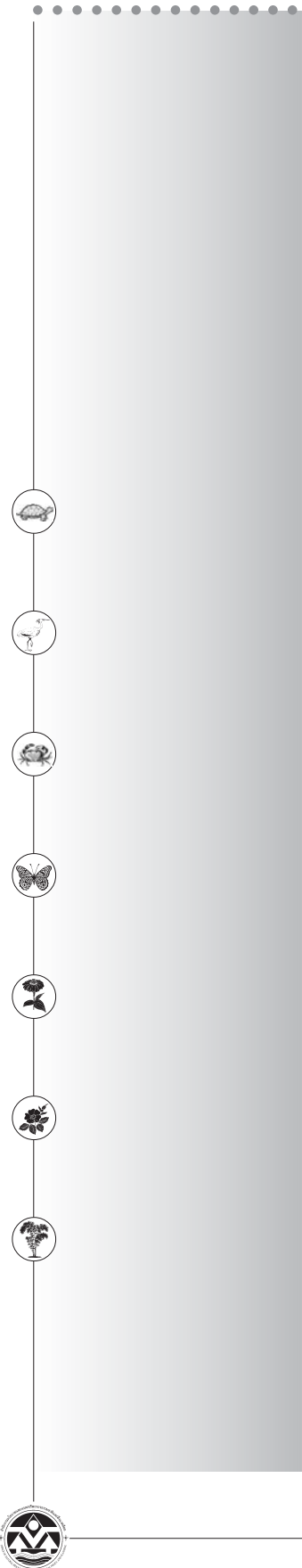
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช	
นายสมเกียรติ จันทร์ไพแสง	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาส่งเสริมการเกษตร และสหกรณ์

สถาบันราชภัฏ	
สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ	
นางยุพิน โพธิวิทย์	ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริม และบริหารจัดการ

ชื่อ	ตำแหน่ง
สถาบันราชภัฏสวนดุสิต นางเจ็ดฉันทน์ สุกปลั่ง	คณบดีคณะแพทยศาสตร์ และสังคมศาสตร์
น.ส. ลัดดาวัลย์ ปัญจจิโรจน์	อาจารย์คณะแพทยศาสตร์ และสังคมศาสตร์
นางเสาวภา ไชยโชติช่วง	อาจารย์
สถาบันราชภัฏสกลนคร นายพิทักษ์ วงษ์ชาติ	อาจารย์คณะวิทยาศาสตร์
สถาบันราชภัฏกาญจนบุรี คุณปิยะพร คงอุบล	คณะวิทยาศาสตร์ฯ
สถาบันราชภัฏสุรินทร์ นายสุตใจ สะอาดยิ่ง	รองอธิการบดี ฝ่าย วัฒนธรรมและชุมชนสัมพันธ์
สถาบันราชภัฏอุดรธานี รศ.ดร. ศิวพงศ์ จำรัสพันธ์ุ์	รองศาสตราจารย์
สถาบันราชภัฏนครราชสีมา ผศ. สำรวม เจษฎาพิทยา	ประธานโปรแกรมวิชา ชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์
ผศ. กมลทิพย์ กสิภรณ์	รองผู้อำนวยการ สำนักศิลปวัฒนธรรม
สถาบันราชภัฏเทพสตรีลพบุรี นายประสาร ฉลาดคิด	อาจารย์
สถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี นางจินดา เครือหงส์	ผู้ช่วยศาสตราจารย์
สถาบันราชภัฏรำไพพรรณี นายอรรถกร คำฉัตร	คณะวิทยาศาสตร์และ เทคโนโลยี
สถาบันราชภัฏเชียงใหม่ รศ. รนชิต หอมสุวรรณ	รองอธิการบดี
สถาบันราชภัฏจันทรเกษม ดร. อนงกรณ์ หัมพานนท์	คณะวิทยาศาสตร์และ เทคโนโลยี
สถาบันราชภัฏลำปาง ดร. วิลาศ พุ่มพิมล	คณะวิทยาศาสตร์และ เทคโนโลยี
สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตพระนครศรีอยุธยา หันตรา	
รศ. สุรัชย์ มัจฉาชีพ	ผู้ช่วยอธิการบดี
ผศ. อุดมลักษณ์ มัจฉาชีพ	ผู้ช่วยศาสตราจารย์
กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	
สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	
นายศุภวิทย์ เปี่ยมพงศ์สานต์	ผู้ตรวจราชการ กระทรวงทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
นายมนู โอมะคุปต์	ที่ปรึกษาฝ่ายวิชาการ คณะรัฐมนตรีกระทรวง ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม
นายธีรพัฒน์ คำนวนทิมพิย์	นักวิชาการสิ่งแวดล้อม
น.ส. ผการัตน์ เฟิงส์สวัสดิ์	เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบาย และแผน
น.ส. อลิน ชินทรารักษ์	เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบาย และแผน

ชื่อ	ตำแหน่ง
นายสุรินทร์ วรจิตดำรง	วิศวกร
สำนักนโยบายและแผนยุทธศาสตร์	
นายสมเดช ชุณหานอม	นักวิชาการป่าไม้
น.ส. พันทิพ เลิศประดิษฐ์	เจ้าหน้าที่บริหารงาน ประชาสัมพันธ์
กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง	
นายอุดม ปาตยเสวี	รองอธิบดีกรมทรัพยากร ทางทะเลและชายฝั่ง
นายประวิณ วุฒิสินธุ์	ผู้อำนวยการสำนักอนุรักษ์ ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง
นายวิโรจน์ ธีรนาทร	นักวิชาการป่าไม้
นายเกียรติอนันต์ พิทยาภักษ์	เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบาย และแผน
ดร. สนใจ หะวานนท์	นักวิชาการป่าไม้
ดร. อนุวัฒน์ นทีวัฒนา	นักวิชาการป่าไม้
นางอุณหจิต ปาตยเสวี	นักวิชาการป่าไม้
ดร. บำรุงศักดิ์ ฉัตรอนันท์	นักวิชาการป่าไม้
กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม	
นางรัชณี เอ็มะรุจิ	นักวิชาการสิ่งแวดล้อม 8 สำนักงานเลขานุการกรม
นางอำพรธนา จารุรัตน์	นักวิชาการสิ่งแวดล้อม สำนักส่งเสริมการมี ส่วนร่วมของประชาชน
น.ส. ไพฑูรย์ งามยิ่ง	นักวิชาการสิ่งแวดล้อม สำนักส่งเสริมการมี ส่วนร่วมของประชาชน
กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช	
นายวิชิต พัฒนโกศัย	รองอธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช
นายชูบ เข้มนาถ	สำนักอุทยานแห่งชาติ
ดร. ธวัชชัย สันติสุข	กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช
ดร. สุจิตรา จางตระกูล	นักวิชาการป่าไม้ ฝ่ายอนุรักษ์และพฤกษศาสตร์
ดร. ก่องกานดา ชยามฤต	นักวิชาการป่าไม้ ฝ่ายอนุรักษ์และพฤกษศาสตร์
น.ส. ภาณุมาศ ลาดपालะ	นักวิชาการป่าไม้ ฝ่ายอนุรักษ์และพฤกษศาสตร์
น.ส. กิตติมา ราษฎร์วงศ์	นักวิทยาศาสตร์ ฝ่ายอนุรักษ์และพฤกษศาสตร์
น.ส. นุปลา อ่าเกตุ	นักวิทยาศาสตร์ สำนักอนุรักษ์สัตว์ป่า
นางดวงรัตน์ โพธิ์เที่ยง	นักวิทยาศาสตร์ สำนักอนุรักษ์สัตว์ป่า
นายสมยศ รุ่งโรจน์วิชย์	นักวิชาการป่าไม้ สำนักอุทยานแห่งชาติ
นายนพรัตน์ นาคสถิตย์	นักวิชาการป่าไม้ สำนักอนุรักษ์สัตว์ป่า
สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	
นางประเสริฐสุข จามรมาน	ผู้อำนวยการกองอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและ ศิลปกรรม

ชื่อ	ตำแหน่ง
นางนิตานา สติรกุล	รักษาการผู้อำนวยการ สำนักงานคณะกรรมการ สิ่งแวดล้อมแห่งชาติ
นายวรพล จันทร์งาม	หัวหน้ากลุ่มเลขานุการ คณะกรรมการสิ่งแวดล้อม แห่งชาติ
น.ส. กตัญชลี เวชวิมล	สำนักงานคณะกรรมการ สิ่งแวดล้อมแห่งชาติ
นางอรวรรณ สุขพุ่ม	นักวิชาการสิ่งแวดล้อม สำนักกองทุนสิ่งแวดล้อม
นางนิรวาน พิพิธสมบัติ	นักวิชาการสิ่งแวดล้อม งานพื้นที่ชุ่มน้ำ กองประสานการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม
นางกานดา ปิยจันทร์	กองติดตามประเมินผล
นางวิภา ทศนาเสถียรกิจ	กองบริหารจัดการที่ดิน
น.ส. ภัทราวรรณ นุกกิจ	ประชาสัมพันธ์
นางสิริกุล บรรพพงศ์	ฝ่ายความหลากหลายทาง ชีวภาพ
นางเพราพรรณ ทองส้ม	ฝ่ายความหลากหลายทาง ชีวภาพ
น.ส. กฤษณา สุขนิวัฒน์ชัย	ฝ่ายความหลากหลายทาง ชีวภาพ
นายรังสิมันต์ บัวทอง	ฝ่ายความหลากหลายทาง ชีวภาพ
น.ส. กัลยารัตน์ รัตนะจิตร	ฝ่ายความหลากหลายทาง ชีวภาพ
น.ส. สิริวรรณ สงวนทรัพย์	ฝ่ายความหลากหลายทาง ชีวภาพ
น.ส. ไพราณี สุขสุเมธ	ฝ่ายความหลากหลายทาง ชีวภาพ
น.ส. พิมพ์พรรณ เงินเทศ	ฝ่ายความหลากหลายทาง ชีวภาพ
น.ส. อัญชิตรา มะณีวงศ์	ฝ่ายความหลากหลายทาง ชีวภาพ
น.ส. วรนาถ ตั้งธัชทอง	ฝ่ายความหลากหลายทาง ชีวภาพ
น.ส. กฤษฏาพร ชาลือชัย	ฝ่ายความหลากหลายทาง ชีวภาพ
น.ส. ชมพูนุท ส่งข่าว	ฝ่ายความหลากหลายทาง ชีวภาพ
นายอภิษฐ์ จันทร์ศิริ	ฝ่ายความหลากหลายทาง ชีวภาพ
น.ส. สุทินุช เดชรอด	ฝ่ายความหลากหลายทาง ชีวภาพ

รัฐวิสาหกิจ

องค์การสวนสัตว์	
นายนิพัทธ์ รัตนพันธ์	นักวิชาการสวนสัตว์
องค์การสวนพฤกษศาสตร์	
นางภาวิณี กุมเพชร	นักวิจัย

ชื่อ	ตำแหน่ง
หน่วยงานอิสระ	
องค์การพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP)	
ดร. อำไพ หรคุณารักษ์	Manager, Environment Unit
คุณดารณี ทัดตาก	Programme Assistant
คุณสุรรัตน์ กฤษณะรังสรรค์	PTF (Promote Tropical forest) Coordinator
องค์กรพัฒนาเอกชน	
มูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าและพรรณพืชแห่งประเทศไทย	
นายสุรพล ดวงแข	เลขาธิการมูลนิธิคุ้มครอง สัตว์ป่าและพรรณพืชแห่ง ประเทศไทย
สหภาพสากลว่าด้วยการอนุรักษ์ (IUCN)	
นางปิยทิพย์ เอี้ยวพาณิชย์	IUCN
นายไตรรัตน์ ฤทัยมณี	MD/ International Chamber of Commerce (หอการค้านานาชาติ)
Peter John Meynell	Team Leader, Mekong
นายรัฐพล พิทักษ์เทพสมบัติ	Project office Songkhom
นายไชยณรงค์ เศรษฐเชื้อ	Seiren
Qin Liyi	China Program Officer
สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาแห่งประเทศไทย (TDRI)	
น.ส. พิศสม มีกม	นักวิจัย
คุณนฤมล นพรัตน์	โครงการวิจัยสิทธิชุมชน
มูลนิธิศูนย์กฎหมายสิ่งแวดล้อมประเทศไทย	
นางงามวัลย์ ทัศนียานนท์	กรรมการบริหารมูลนิธิ
มูลนิธิสวนหลวง ร.9	
คุณวีรญา บุญเตี้ย	นักวิชาการด้านพฤกษศาสตร์
สมาคมอนุรักษ์นกและธรรมชาติ	
คุณรุ่งรัชณี พิณาทัย	เลขาธิการสมาคมอนุรักษ์ นกและธรรมชาติ
ดร. เจริญวิทย์ หาญแก้ว	กรรมการฝ่ายวิชาการ
คุณศิริประภา บุญลือ	เจ้าหน้าที่ฝ่ายวิชาการและ ประสานงานโครงการฯ
องค์กรกองทุนเพื่ออนุรักษ์สัตว์ป่าโลก ประเทศไทย (WWF)	
นายวิชาญ พันธุ์เศรษฐ์	ผู้จัดการฝ่ายฝึกอบรม
มูลนิธิสืบนาคะเสถียร	
คุณรตยา จันทร์เที่ยร	กรรมการ
น.ส. นิภาพร สุนทรพิทักษ์กุล	ผู้จัดการมูลนิธิฯ
มูลนิธิธรรมนาถ	
คุณอุตร ดวงพิมพ์	ประสานงาน
นักวิชาการอิสระ	
น.ส. วารุณี ชลายนนาวิน	ผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมาย สิ่งแวดล้อม
นายจิตติพันธ์ พุกภักดี	Freelance translator
ผู้สื่อข่าว	
น.ส. จินตนา เกื้อหนุน	ผู้สื่อข่าว โทรทัศน์ modern 9 TV.
น.ส. จีรพรรณ ดั่งยัง	ผู้สื่อข่าว โทรทัศน์แห่ง ประเทศไทย ช่อง 11
น.ส. เทพิน ไตรราช	ผู้สื่อข่าว โทรทัศน์แห่ง ประเทศไทย ช่อง 11
คุณอัญชลี คงกรุด	ผู้สื่อข่าว หนังสือพิมพ์ บางกอกโพสต์

รายงานการประชุมวันสากลแห่งความหลากหลายทางชีวภาพ เรื่อง ความหลากหลายทางชีวภาพกับการจัดการปัญหาความยากจน เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

จัดพิมพ์เผยแพร่โดย	ฝ่ายความหลากหลายทางชีวภาพ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 60/1 ซอยพิบูลวิวัฒนา 7 ถนนพระรามที่ 6 เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400 โทรศัพท์ 0 2271 3251, 0 2279 7180-9 ต่อ 186, 286 โทรสาร 0 2279 8088, 0 2271 3226
สงวนลิขสิทธิ์	2547. สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สงวนลิขสิทธิ์ตามกฎหมาย
การอ้างอิง	สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 2547. รายงานการประชุมวันสากลแห่งความหลากหลายทางชีวภาพ เรื่อง ความหลากหลายทางชีวภาพกับการจัดการปัญหาความยากจนเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ. 118 หน้า
ISBN	974-9623-80-0
พิมพ์ครั้งแรก	พฤษภาคม 2547
ที่ปรึกษา	คณะอนุกรรมการอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ
บรรณาธิการ	อัญชิรา มะณีวงศ์ วรนาถ ตั้งรัชทอง
ผู้ช่วย	สิตา ผลโภาค
ประสานงาน	สุณีนุช เดชรอด จุฑารัตน์ สุจริตธวัชการ
ออกแบบและจัดพิมพ์โดย	บริษัท อินทีเกรเต็ด โปรโมชัน เทคโนโลยี จำกัด โทรศัพท์ 0 2585 2076, 0 2586 0837, 0 2913 7761-2 โทรสาร 0 2913 7763

